

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

Loajalita v obchodním právu

Mgr. Jana Dudychová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra obchodního práva

Právo a právní věda

Obor Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Loajalita v obchodním právu

Zpracovala: Mgr. Jana Dudychová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Ficner, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma "Loajalita v obchodním právu" zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu JUDr. Tomáši Ficnerovi, Ph.D. za cenné rady a ochotu při vedení této práce.

Seznam zkratk

Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona 162/1998 Sb.
o.z.	Zákon č. 89/2012 Sb.
z.o.k.	Zákon č. 90/2012 Sb.
obč. zák.	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obch. zák.	Zákon č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
a.s.	Akciová společnost
v.o.s.	Veřejná osobní společnost
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
ABGB	Všeobecný zákoník občanský (Allgemeine Deutsche Handels Gesetzbuch)

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Teoretická východiska	2
2.1	<i>Vymezení rozsahu práce</i>	2
2.2	<i>Loajalita</i>	3
2.3	<i>Fiduciární právo</i>	7
2.3.1	<i>Fiduciární vztahy</i>	9
2.3.2	<i>Fiduciární vztahy v oboru „Law and Economics“</i>	14
2.4	<i>Fiduciární právo a korporace</i>	16
2.4.1	<i>Korporace</i>	16
2.4.2	<i>Obecně o Corporate Governance</i>	18
2.4.3	<i>Fiduciární povinnosti</i>	19
2.5	<i>Dílčí závěr</i>	20
3.	Loajalita de lege lata	21
3.1	<i>Pronikání povinné loajality do komercialistiky</i>	21
3.2	<i>Smluvní teorie korporace</i>	23
3.2.1	<i>Smlouva jako zdroj povinnosti loajality</i>	24
3.3	<i>Loajalita jako právní princip</i>	25
3.4	<i>Rozbor ustanovení § 212 odst. 1 o.z.</i>	27
3.4.1	<i>Vertikální a horizontální působení povinné loajality</i>	29
3.4.2	<i>Intenzita povinné loajality</i>	32
3.5	<i>Povinná loajalita v jednočlenné společnosti</i>	34
3.6	<i>Dílčí závěr</i>	34
4.	Povinnost Loajality	36
4.1	<i>Stručný úvod k problematice</i>	36
4.2	<i>Fiduciární povinnost loajality v příkazní smlouvě</i>	37
4.3	<i>Povinnost loajality jako součást péče řádného hospodáře</i>	39
4.3.1	<i>K některým úvahám de lege ferenda</i>	39
4.3.2	<i>K některým úvahám de lege lata</i>	39
4.3.3	<i>Vymezení povinnosti loajality</i>	41
4.3.4	<i>Vymezení standardu péče</i>	44
4.4	<i>Dílčí závěr</i>	46

5.	Následky porušení povinnosti loajality	48
5.1	<i>Následky porušení principu loajality</i>	48
5.2	<i>Následky porušení povinnosti loajality</i>	51
5.3	<i>Dílčí závěr</i>	53
6.	Právní komparace.....	55
6.1	<i>Povinnost loajality ve Velké Británii.....</i>	55
7.	Loajalita de lege ferenda	59
8.	Závěr	63
	Seznam literatury	65
	Resumé	70

1. Úvod

Tématem předložené diplomové práce je problematika povinnosti loajality v oblasti obchodního práva. Ke zpracování tohoto tématu lze zvolit několik přístupů. Vhodným přístupem se mi jevil přístup komparativní, tj. přístup, který zahrnuje srovnání české právní úpravy problematiky loajality v obchodním právu s přístupem zahraniční právní nauky, ovšem s akcentem na českou právní úpravu, a to především v oblasti korporátního práva. Zde, domnívám se, nacházíme podstatu problematiky.

V první části své práce rozebírám samotný pojem loajality v obchodním právu a kde jej nalézáme, popřípadě dovozujeme v rámci české právní úpravy. Srovnávám tento koncept se zahraničním chápáním „*Duty of loyalty*“ a „*Treuepflicht*“ a dále se zaměřuji na některé rozdílné úvahy právních teoretiků. V textu upozorňuji na odlišnou koncepci oproti zahraničním právním úpravám. Součástí je rozbor stěžejních zákonných ustanovení, ve kterých povinnost loajality nalézáme.

V další části práce se pak zaměřuji na povinnost loajality v konkrétních případech v oblasti obchodního práva, na což z hlediska logického uspořádání textu mé práce navazuje problematika následků porušení této povinnosti. V této části se zaměřuji především na českou právní úpravu, neboť rozsáhlejší zpracování právní komparace je vtažena to zvláštní kapitoly.

V závěru práce se zabývám povinností loajality *de lege ferenda*. Zde se uplatňuje moje vlastní závěry učiněné na základě analýzy problematiky s návrhem možného řešení.

Je samozřejmostí, že celý text je doplněn o analýzu stěžejní judikatury, popř. oficiálním textem důvodových zpráv k tomuto tématu.

2. Teoretická východiska

Tématem předložené diplomové práce je problematika loajality v obchodním právu. Pojem loajalita, stejně tak jako pojem obchodního práva, není zákonem vymezen, ale dovozen v rámci právní teorie, popř. judikatury soudů, přestože je pojmu povinnosti loajality v soudobé právní úpravě relativně často užíváno. Nebylo tomu však vždy.

Povinnost loajality a s tím spojený standard péče, jakožto stěžejní prvky řádné správy obchodních korporací, nebyl po dlouhou dobu tématem, jemuž by se věnovala značná pozornost ani ze strany civilní judikatury, ani právní vědy.¹ Před rekonstrukcí soukromého práva byl požadavek dodržování principu loajality dovozován soudní praxí v rámci korporací.

Dnes je pak tato povinnost sice zanesena do zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále v textu „o. z.“) a do zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen „z. o. k.“), ale není legálně definována a domnívám se dále, není ani zcela jednoznačně upravena. Srovnáme-li pak pozornost zahraniční právní vědy a judikatury, která se tímto tématem zabývá, nedostává se u nás ani dnes tomuto tématu dostatečné pozornosti. A to ani přesto, že je právě povinnost loajality považována, nejčastěji pak angloamerickou právní vědou, za povinnost mající stěžejní úlohu v rámci korporátního práva.² Je to pak také zahraniční právní věda, která do našeho prostředí přináší poznatky o povinnosti loajality, jakožto součásti fiduciárního vztahu. Z existence fiduciárního vztahu, který nalézáme jak ve vztazích závazkových, tak v rámci korporátního práva, pak opět dovozujeme povinnost loajality jako stěžejní povinnost vůbec.³

Domnívám se proto, že je třeba hned v úvodní části práce některé pojmy, se kterými v rámci této práce pracuji, analyzovat a získat tak určitý rozsah, ve kterém se bude text ubírat.

2.1 Vymezení rozsahu práce

Samotný rozsah práce spočívá na alespoň částečném vymezení obchodního práva jakožto právního odvětví, byť přesné vymezení tohoto zvláštního druhu práva

¹ ČECH, Petr. *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce, 3/2007, s. 4-16.

² STRINE, Leo E. Jr., HAMERMESH, L.A. et al. *Loyalty's Core Demand: The Defining Role of Good Faith in Cooperation Law*. *The Georgetown law journal* [online]. 2010, roč. 98, č. 629, s. 649 [cit. 10.2.2020].

³ Srovnej: MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, 132 s. ISBN: 978-80-7400-584-8.

soukromého je sotva možné.⁴ V rámci právní teorie se setkáváme s tím, že dělení právního řádu na konkrétní odvětví „je spíše konvenční pojmoslovnou procedurou, nežli hledáním objektivní pravdy.“⁵ Nicméně lze z dostupných zdrojů⁶ dovést, že se obchodním právem uvažuje především soubor speciálních právních norem upravujících několik tematických okruhů. Jedná se o okruh práva firemního, problematiku obchodního rejstříku, korporátní právo, závazkové právo, soutěžní právo, právo cenných papírů a kapitálového trhu a taktéž právo insolvenční.⁷ V jiných monografiích jsou tyto okruhy pojaty s většími či menšími rozdíly, ovšem v součtu zahrnují stejné právní oblasti, byť se v jejich děleních a názvosloví částečně liší⁸. Pro účely mé diplomové práce jsem zvolila výše uvedené dělení, které koncepčně nejvíce vyhovuje zvolenému tématu.

Z dovození pojmu a předmětu obchodního práva je pak třeba doplnit, že předmětem této diplomové práce nebudou veškeré tematické okruhy obchodního práva, ale především se budu zaměřovat na ty, které jsou pro problematiku loajality relevantní. Stěžejním tématem pro oblast mého zkoumání tak bude oblast práva občanského a práva korporátního.

Přestože rozsah práce je stanoven na oblast obchodního práva, bude v rámci následujícího textu vyloženo i obecný úvod k problematice fiduciárního práva a loajality, která oblast obchodního práva sice překračuje, nicméně ji považuji za důležitou pro dovození povinnosti loajality ve vztazích, jež můžeme do okruhu obchodního práva podřadit.

2.2 Loajalita

Podle J. Royce „*in loyalty, when loyalty is properly defined, is the fulfilment of the whole moral law*“⁹, resp. pokud bychom loajalitu byli schopni dostatečně vymezit, našli bychom v ní naplnění toho, co je základním principem morálky

⁴ BEJČEK, Josef, HAJN, Petr, POKORNÁ, Jarmila a kolektiv. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 9.

⁵ Tamtéž, s. 9.

⁶ Např. ČERNÁ, Stanislava, ŠTEGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan et al. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 36. Taktéž v: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr, POKORNÁ, Jarmila et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 10.

⁷ Dělení převzato z: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr, POKORNÁ, Jarmila et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 10.

⁸ Např.: ČERNÁ, Stanislava, ŠTEGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan et al. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 36.

⁹ ROYCE, Josiah. *The Philosophy of loyalty* [online]. New York : MacMillan – Robarts Library University of Toronto 1908, 444 s. [cit. 2.1.2020]. Dostupné na WWW: <https://archive.org/details/philosophyloyal00roycuoft/page/14/mode/2up>.

práva. Royce k tomuto výroku dodává, že loajalita k nám přichází jako starý osvědčený termín, bez jakékoli přesné definice.¹⁰

Royce dále vyvozuje loajalitu ze souboru mravních norem a zdůrazňuje její význam s ohledem na morálku a etiku v právu. Lze tedy hovořit o určité souvztažnosti morálky (loajality) a práva, jež byla právní vědou hojně popsána a jejíž význam je často akcentován v souvislosti s působením formálních a neformálních norem ve společnosti. V této souvislosti je třeba také připomenout, že tyto normy, tj. v tomto případě právní normy a morální normy, mohou spolu jednak koincidovat, ale také mezi nimi může docházet k rozporům.¹¹

Domnívám se proto, že obdobně jako na morálku v právu můžeme nahlížet i na loajalitu v právu, neboť se bude jednat o mimoprávní pravidlo chování, na které právní norma odkazuje a které z tohoto důvodu bude normativně působit.¹² Stejně jako morálka, může loajalita být měřítkem etického hodnocení konkrétních situací, kteréžto odpovídají obecně uznávaným pravidlům slušnosti, poctivého styku a jiných.¹³ V tomto smyslu se lze v literatuře setkat s termínem „*standard loajality*“ či vázanost „*standardem loajality*“.¹⁴

Z etymologického pohledu můžeme pojem loajality odvozovat z francouzského *loyauté*, neboli soulad se zákonem, a z latinského *legalitas*, vyjadřující věrnost, čestnost.¹⁵

Z předloženého úzkého vymezení loajality však nelze dovodit dnešní chápání loajality uplatňované v oborech práva. Na loajalitu je nahlíženo především jako na relativní pojem, který nelze přesně definovat. Setkáváme se však s více či méně zdařilými pokusy o její, třebaže přibližné, vymezení. Tak např. již výše zmíněný Royce navrhuje vymezovat morálku jako ochotu a faktickou a naprostou oddanost osoby ve vztahu k určité záležitosti a dodává k tomu, že loajální člověk,

¹⁰ Tamtéž, str. 14.

¹¹ Stručně se vztahem morálky a práva zabývá ve své učebnici Viktor Knapp. Viz KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 1995, s. 247. ISBN: 80-7179-028-1.

¹² Tamtéž, str. 139.

¹³ Zejména v KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 1995, s. 247. ISBN: 80-7179-028-1; HAMPEL, Petr. *Statutární orgán a jeho základní povinnosti* [online]. Wolters Kluwer 2020 [cit. 15.3.2020]. Dostupné z Nové ASPI: <https://www.noveaspi.cz/products/lawTextPrint/7/50381/1/2?timeslice=15.03.2020>.

¹⁴ Např. v: Rekodifikace [online]. Dotazy a odpovědi převzaté z časopisu Rekodifikace a praxe, vydavatelství Wolters Kluwer [cit. 1.2.2020]. Dostupné z Nové ASPI: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/7/160703/1/2?vtextu=loajalita#lema0>.

¹⁵ Např. v: GRAZIANI, Michelle. Le devoir de loyauté: contrainte ou opportunité? *Centre de Ressources en Économie Gestion* [online]. CREG, publikováno dne 14.11.2016 [cit. 12.12.2019]. Dostupné na WWW: <https://creg.ac-versailles.fr/le-devoir-de-loyaute-contrainte-ou-opportunite>.

který slouží ve věci, tím nesleduje vlastní osobní prospěch.¹⁶ Jiní autoři nahlíží na loajalitu jako na faktickou ochotu setrvávat v určitém vnitřně hodnotném závazku k věci, jež zahrnuje povinnost, potencionálně i nákladnou, zabezpečit nebo alespoň neohrozit zájmy nebo prospěch objektu loajality.¹⁷

Loajalita je také často chápána jako ctnost, jejímž subjektem bude nejčastěji osoba, ale díky vzájemnosti tohoto principu, lze hovořit o povinnosti loajality i ze strany společenství či organizace jiného druhu, ke které je konkrétní osoba loajální a očekává tak vzájemnou loajalitu.¹⁸ Za objekt loajality opět bývá považována nejčastěji osoba, společenství osob nebo quasi-osoby jako organizace nebo sociální skupiny.¹⁹

Pokud tedy hovoříme o loajalitě, bude se jednat o ochotu jednotlivce či společenství osob dodržovat své závazky vůči třetím osobě/osobám nebo vůči jiné organizaci, instituci či dokonce přesvědčení. Platí zde povinnost takové osoby upřednostnit zájmy celku před zájmy individuálními, což také vyplývá z čestnosti a ohleduplnosti osoby, jež má plnit závazky z dobrovolného sebeomezení.²⁰

Jiní autoři vnímají loajalitu jako chování, jehož stavebním kamenem je věrnost, čestnost a poctivost ve vztahu k dodržování závazků. Kdo plní své závazky loajálně, čestně, poctivě a slušně, je považován za ctnostného.²¹

Všechny uvedené příklady vymezení loajality mají jedno společné. Vyjadřují, že loajalitu lze realizovat pouze ve vztahu k někomu (k subjektu) či něčemu (k objektu).²² V tomto kontextu existence loajality vyžaduje existenci nějakého vztahu, jenž může být právně relevantní. Můžeme tedy hovořit o loajalitě ve vztazích.

V obecné rovině souhlasím s výše uvedenými závěry, ale zároveň se domnívám, že se každý člověk vyskytuje v určité síti (propojení) osobních a ekonomických vztahů. Z těchto vztahů může vyvěrat loajalita, tj. v kontextu těchto vztahů formujících se na základě zkušeností a v rámci určitého historického

¹⁶ Tamtéž, str. 13-33.

¹⁷ KLEINIG, John. Loyalty. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2017 Edition) [online] Edward N. Zalta (ed.) [cit. 6.2.2020]. Dostupné na WWW: <https://plato.stanford.edu/cgi-bin/encyclopedia/archinfo.cgi?entry=loyalty>

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ ROYCE, Josiah. *The Philosophy of loyalty* [online]. New York : MacMillan – Robarts Library University of Toronto 1908, 444 s. [cit. 2.1.2020]. Dostupné na WWW: <https://archive.org/details/philosophyloyal00roycuoft/page/14/mode/2up>

²¹ Tamtéž.

²² STRINE, Leo E. Jr., HAMERMESH, L.A. et al. Loyalty's Core Demand: The Defining Role of Good Faith in Cooperation Law. *The Georgetown law journal* [online]. 2010, roč. 98, č. 629, s. 649 [cit. 10.2.2020].

vývoje. Minimální požadavek na loajalitu udržuje tyto vztahy v chodu. Potud platí, co bylo řečeno výše. Závazek loajálního chování by se pak však mohl vyskytovat v každém vztahu, ve kterém se vyskytujeme. To ale není pravda.

Zajímavý je proto také názor George P. Fletchera, který spatřuje loajalitu pouze tam, kde se nalézají tři strany konkrétního vztahu: A, B a C. Podle jeho teorie může být osoba A loajální k osobě B pouze za předpokladu, že existuje osoba C, která je potenciaálně konkurencí (v jakémkoli smyslu) osoby B.²³

S tím ovšem taktéž nemohu v plné míře souhlasit, neboť si lze představit situaci, kdy správce (fiduciář) upřednostní vlastní zájmy a povinnost loajality poruší ve prospěch sebe sama, nikoli třetí osoby. Z tohoto úhlu pohledu pak ve vztahu mohou vystupovat pouze dvě osoby, které mají ale rozdílné zájmy, jež si navzájem konkurují. Jako příklad lze uvést vtaah člena statutárního orgánu a společnosti. Zájmy těchto osob se může lišit. Člen statutárního orgánu je ale povinen z výkonu své funkce upřednostnit zájmy obchodní společnosti. Jedná se o konflikt zájmů, který se de facto nalézá v každém mezilidském vztahu.²⁴

Koncepce tříprvkového vztahu u Fletchera ovšem vyvěrá z jeho chápání loajality v tzv. třech dimenzích. Fletcher totiž rozeznává loajalitu vůči milovaným osobám („loyalty to love donees“), loajalitu ke skupině („loyalty to a group“) a loajalitu k Bohu („loyalty to God“). Tyto loajality si navzájem konkurují a způsobují, že se člověk nachází pod určitým tlakem a je nucen v rámci těchto vztahů balancovat.²⁵

Lze shrnout, že je vymezení loajality značně problematické. Nabízí se tak různorodost přístupů a i definic této ctnosti.

²³ FLETCHER, Georg P. *Loyalty: An Essay on the Morality of Relationships* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195098327.001.0001/acprof-9780195098327-chapter-1>

²⁴ FRANKEL, Tamar. Fiduciary Law. *California Law Review* [online]. JSTOR: vol. 71, no. 3, 1983, pp. 795–836 [cit. 1.4.2020]. doi:10.2307/3480303. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3480303?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=fiduciary&searchText=law&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dfiduciary%2Blaw&ab_segments=0%2Fbasic_SYC-5055%2Ftest&refreqid=search%3Ab4d3590f4481067dd3c61cef3393ab48&seq=8#metadata_info_tab_contents

²⁵ FLETCHER, Georg P. *Loyalty: An Essay on the Morality of Relationships* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195098327.001.0001/acprof-9780195098327-chapter-1>

2.3 Fiduciární právo

V literatuře, především v oblasti angloamerického práva, se povinnost loajality dovozuje z fiduciárních povinností. Setkáváme se tak s disciplínou fiduciárního práva, která není pro náš systém práva až tak typická, byť se s ní více či méně v odborné literatuře potýkáme. Je to právě problematika povinnosti loajality, která toto téma v tuzemské odborné diskuzi stále více otvírá.²⁶

Níže uvedené poznatky z oblasti fiduciárního práva jsou proto stěžejní především v zahraničních právních úpravách. V rámci výkladu využívám především teoretická východiska z oblasti common law, zahrnující jak obecné právo, tak ekvitu. Je tomu proto, že se česká právní doktrína touto problematikou zabývá pouze okrajově, a to v souvislosti s povinnostmi kladené na volené orgány obchodních společností.²⁷

Řada právních teoretiků z oblasti fiduciárního práva si klade otázku, jak správně nahlížet na loajalitu a jakým způsobem (do jakého rozsahu) by měla být loajalita reflektována právem. Na tyto otázky neexistuje jednotná odpověď, neboť hledání odpovědi také závisí na vymezení loajality samotné. Odborná veřejnost se ovšem shoduje na tom, že je potřeba rozlišovat mezi loajalitou a fiduciární loajalitou, stejně tak jako se liší chápání loajality z pohledu práva a mimoprávních oborů. Právo totiž mnohdy vynucuje nižší úroveň morálky než tu, kterou nalzáme mimo systém práva.²⁸ S tím je také spojena otázka, zda by právo mělo obsahovat stejný rozsah loajality, jakou vyžadují mimoprávní normy lidského chování založené na morálce (např. sem lze zahrnout loajalitu k rodinné tradici, ke které může být osoba morálně zavázána a s tím položená otázka, zda bude požadavek na loajalitu v rodinných firmách větší, než např. v anonymní akciové společnosti).

Pokud se zaměříme na vztah loajality a fiduciárního práva, dovozuje se fiduciární loajalita (ve smyslu povinnosti loajality) již ze samotného postavení fiduciárního správce. Někdy je tato povinnost v literatuře nazývána jako povinnost věrnosti („*duty of faithfulness*“).²⁹

²⁶ Např. v: BORKOVEC, Aleš. Právní následky porušení fiduciárních povinností. *Právní rozhledy*. 2020, roč. 20, č. 4, s. 121.

²⁷ BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie a TOMÁŠEK, Petr. Fiduciární vztah a fiduciární povinnost pohledem (nejen) zahraničních jurisdikcí. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 18, č. 23-24, s. 815.

²⁸ MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>

²⁹ BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie a TOMÁŠEK, Petr. Fiduciární vztah a fiduciární povinnost pohledem (nejen) zahraničních jurisdikcí. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 18, č. 23-24, s. 815.

Fiduciární povinnosti zahrnují kromě povinnosti loajality také další dílčí povinnosti, jež se budou lišit v rámci různorodých fiduciárních vztahů. Z toho plyne, že nelze v rámci různých fiduciárních vztahů očekávat stejný obsah fiduciárních povinností. Jiné fiduciární povinnosti bude mít výkonný orgán (statutární orgán) vůči společnosti a jiné například zástupce vůči zastoupenému. V každém konkrétním případě se bude zkoumat fiduciární vztah a z toho plynoucí fiduciární povinnosti.

Navíc, fiduciární právo ztělesňuje předpoklad toho, že fiduciární správce (označovaný také jako fiduciář či důvěrník) bude jednat v zájmu příjemce, tj. beneficenta. To je zajišťováno skrze řadu právních povinností neboli fiduciárních povinností. Jedna z centrálních povinností, o kterých není v rámci literatury pochyb, je právě sledovaná povinnost loajality. Pokud se jedná o fiduciární vztahy, pak tyto zahrnují vedle *povinnosti loajality* další různorodou škálu povinností. V obecné rovině se hovoří o *povinnosti péče* (určitého standardu péče, jak bude uvedeno dále v textu), *důvěry* či *dobré víry*.

S uvedeným souvisí i prapůvod vzniku fiduciárního práva, který je mnohými teoretiky spatřován v potřebě vytvoření regulace vztahů tam, kde se vyskytuje asymetrie v postavení stran (tj. poměr silnější a slabší strany), přičemž samotné kořeny fiduciárního práva lze spatřovat v právu ekvitním („equity law“).³⁰ I z toho důvodu se s pojetím fiduciárních závazků lze setkat také v právní oblasti úpravy trustů, jež se obdobně dovozuje z ekvitního práva.³¹

V korporacích, zůstaneme-li v oblasti common law, jsou statutární povinnosti volených orgánů společnosti dovozovány především z ekvitních principů. Výkonný orgán, resp. statutární orgán, má postavení fiduciáře neboli někoho, kdo jedná ve prospěch jiné osoby v „důvěrném“ vztahu, jenž je v rámci ekvity chráněn tím, že jsou na něj uloženy fiduciární povinnosti, resp. povinnost loajality. V tomto smyslu fiduciární povinnost loajality představuje zákaz zneužití postavení fiduciáře způsobem, který by byl v rozporu se zájmy osoby, v jejíž prospěch fiduciář jedná.³²

³⁰ GOLD, Andrew S. and MILLER Paul B. *Philosophical Foundations of Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780198701729. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198701729.001.0001/acprof-9780198701729-chapter-1>.

³¹ BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie a TOMÁŠEK, Petr. Fiduciární vztah a fiduciární povinnost pohledem (nejen) zahraničních jurisdikcí. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 18, č. 23-24, s. 815.

³² MAYSON, Stephen W. et all. *Company Law*. 2016-2017 Edition. Oxford : Oxford University Press, 2017, s. 767. ISBN 978-0-19-877830-1.

Obdobně v českém právním prostředí můžeme sledovat právní vztahy, jejichž podstatou je důvěra. Tak je tomu u správy korporací, kde lze tento vztah vyvodit z postavení člena statutárního orgánu ke společnosti. Statutárnímu orgánu je zpřístupněna široká zájmová sféra korporace, a proto je potřeba ošetřit, aby tento orgán jednal v zájmu korporace, nikoliv ve svém.

Někteří autoři³³ dovozují fiduciární povinnosti loajality už z podstaty korporace, která představuje společenství cizinců hledající vzájemnou důvěru a tím také způsob eliminace nadbytečných nákladů realizace svých cílů. Kategorie správy je pak prostředkem řešení napětí mezi zainteresovanými osobami, jež mohou mít protichůdné zájmy. Primární podstatou této správy je důvěra, která má svoji historickou návaznost ve správě majetku. Správce se při správě majetku zavazoval, že se o svěřený majetek bude starat jako o svůj. Konkrétní požadavky na péči se původně lišily závazek od závazku a teprve časem se ustálily na tom, že se správce při převzetí cizího majetku zavazoval tento majetek opatrovat, zajišťovat jeho zvelebení a rozmnožení a užívat jej s dohodnutým účelem. V tomto ohledu je původ správy korporace odvozován od depozitu, úschovy, modifikované společenské smlouvy a příkazních smluv, tj. nalézáme ji ve smíšených smlouvách, pro něž se i v české právní teorii užívá pojmu fiduciární.³⁴

Jiní autoři pak fiduciární podstatu vztahu statutárního orgánu a korporace dovozují z příkazní smlouvy, a to v historické návaznosti na některé instituty římského práva (typicky mandantum a v něm uplatňovaný princip bona fides).³⁵

2.3.1 Fiduciárním vztahy

Fiduciární povinnosti jsou významné především z hlediska jejich působení v rámci celé řady vztahů, institucí a organizací. Odráží se jednak v základních společenských vztazích, jako je vztah mezi rodičem a dítětem, a jednak v rámci komerčních vztazích, např. mezi obchodními partnery, v rámci podnikových vztahů, ve vztahu zástupce a zastoupeného či ve vztahu statutárního orgánu a jím spravované korporace. Fiduciární vztahy lze ovšem nalézat i v dalších oblastech právní regulace, přičemž základním typem právní úpravy těchto vztahů je vztah podnikatele a spotřebitele, advokáta a klienta či doktora a jeho pacienta.

³³ Např. In HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 77.

³⁴ HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 77.

³⁵ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2015, s. 16 a násl.

Z pohledu veřejného práva, se fiduciární teorií („Public Fiduciary Theory“) zabývali již významní filozofové jako John Lock či Hugo Grotius. Jejich poznatky, které byly dále rozpracovány, se promítly do správního či volebního práva a v soudobém teoretickém přístupu jsou také východiskem občanských politických povinností. Ani tyto přístupy nejsou prosty řady problematických otázek. Například je předmětem diskuze, kdo v určitých vztazích vystupuje jako fiduciář a kdo jako beneficiant. Odborná literatura řeší, zda lze za fiduciáře považovat jen stát, nebo je možné za fiduciáře považovat i městskou radu nebo zákonodárný sbor.³⁶

Domnívám se, že i v rámci českého právního prostředí lze hovořit o období veřejnoprávních fiduciárních vztahů. Tak např. Ústavní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 9/01 dovozuje, že v demokratickém státě lze „vázat vstup jednotlivce do státní správy a veřejných služeb a setrvání v nich na splnění určitých předpokladů, zejména na splnění požadavku (politické) loajality.“ Jiné rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. 2617/15 dovozuje povinnost loajality u jednotlivců, kteří přijali funkci soudce. Uvedené příklady demonstrují, že se loajalita prostupuje právem. Objevuje se všude tam, kde je třeba upravit vztah někoho k někomu nebo něčemu. Loajalita je centrem uvedených právních vztahů a doplňuje tak určité veřejnoprávní vztahy. Řeší se tedy obdobný okruh otázek jako v rámci práva soukromého, kde je v určitých vztazích dovozována povinnost loajality. Obdobně se i u českých odborníků v oblasti obchodního práva setkáváme s označováním těchto povinností za fiduciární.

V rámci fiduciárního práva se sleduje výskyt a analýza konkrétního fiduciárního vztahu, jenž je stěžejní pro dovozování fiduciárních povinností. Vymezení toho, co jsou fiduciární vztahy, je opět právní teorií označováno za značně komplikované.³⁷ Pojem fiduciárního vztahu („fiduciary relationship“) není totiž právně vymezen či jinak přesně definován.³⁸ Obecně se tedy fiduciární vztah musí dovozovat a je tak zatížen interpretačním úsilím.

³⁶ GOLD, Andrew S. and MILLER Paul B. *Philosophical Foundations of Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780198701729. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198701729.001.0001/acprof-9780198701729-chapter-1>.

³⁷ GOLD, Andrew S. and MILLER Paul B. *Philosophical Foundations of Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780198701729. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198701729.001.0001/acprof-9780198701729-chapter-1>

³⁸ BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie a TOMÁŠEK, Petr. Fiduciární vztah a fiduciární povinnost pohledem (nejen) zahraničních jurisdikcí. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 18, č. 23-24, s. 815.

Je stále aktuální tvrzení, že většina fiduciárních vztahů se odvozuje od postavení stran (statusu) nebo se dovozuje na základě určité konvence, např. v rámci smluvních vztahů. Problém tedy nebudou činit některé vztahy, jako jsou vztahy mezi partnery, správci a beneficiary, zmocniteli a zmocněnci, statutárními orgány a korporacemi či advokáty a klienty. To znamená ve vztazích, kde na jedné straně stojí principál („principal“) a na straně druhé agent („agent“), byť i tyto vztahy budou předmětem interpretace.

Další kategorie fiduciárních vztahů je dovozována nejčastěji judikaturou a bude se lišit v jednotlivých jurisdikcích.³⁹ Soud v těchto případech bude nejprve rozhodovat, zda se vůbec jedná o fiduciární vztah a následně přikročí k určení, zda z tohoto vztahu vyplývá fiduciární odpovědnost.

K určení, zda tu fiduciární vztah je či není, existuje mnoho metod. Přesto je i v recentní literatuře za stěžejní metodu považována metoda závisující na statusu osob vystupujících v konkrétním vztahu. Jedná se o koncept problematický, neboť i na status lze pohlížet z mnoha úhlů. Sociální status kategorizuje osoby na základě jejich postavení v sociální struktuře společnosti; morální status je mnohdy chápán jako korektiv, omezení nebo zdůvodnění změn či odmítání sociálního statusu (a jejím tedy doplňován); právní status pak určuje postavení osob, vztahů a skupin (včetně sdružení a organizací) v normativním systému. Všechny uvedené koncepce mají za cíl kategorizovat člověka.

Fiduciární status je tedy další kategorií, která podléhá teoretickému zkoumání a rozhodně není jednoznačná, byť pro ni bude stěžejní kategorie právního statusu osob.⁴⁰ Mnoho autorů také považuje toto zdůrazňování pouze jedné metody (statusové metody) určování fiduciárních vztahů za zcela nedostatečnou a při zkoumání těchto vztahů doporučují zaměřit se spíše na okolnosti, které vznik těchto vztahů doprovázejí.⁴¹

Značné komplikace také činí fakt, že ne každé jednání učiněné osobou ve fiduciárním vztahu bude fiduciárním závazkem a budou se z něj dovozovat

³⁹ GOLD, Andrew S. and MILLER Paul B. *Philosophical Foundations of Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780198701729. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198701729.001.0001/acprof-9780198701729-chapter-1>

⁴⁰ MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>.

⁴¹ BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie a TOMÁŠEK, Petr. Fiduciární vztah a fiduciární povinnost pohledem (nejen) zahraničních jurisdikcí. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 18, č. 23-24, s. 815.

fiduciární povinnosti, neboť než se z jednání stane tzv. fiduciární závazek („fiduciary undertaking“), musí toto jednání zahrnovat převzatý závazek k jednání nebo chování určitým způsobem. Tento určitý způsob chování nebo jednání může být vyjádřen např. slibem jedné strany splnit závazek v nejlepším zájmu druhé strany. Může se ovšem také jednat o výslovný požadavek, aby jednání bylo vůči druhé straně činěno loajálně. Jakkoli mohou být tyto slovní formulace problematické, je zdůrazňováno, že tento způsob jednání či chování (povinnost loajality) není přítomen automaticky ve všech právních či společenských vztazích a ani u všech dílčích jednání, které mohou obsahovat vztahy s fiduciárním prvkem (např. fiduciárním závazkem nebudou veškerá jednání činěna statutárním orgánem).

V rámci zkoumání fiduciárních vztahů tak panuje pouze jediná jistota, a to je ta, že fiduciární vztahy existují. Ovšem jak tyto vztahy vznikají a co je jejich náplní, je stále předmětem zkoumání.⁴² Nepochybný je také význam těchto vztahů. Právě od nich dovozujeme, analyzujeme, aplikujeme a uplatňujeme fiduciární povinnosti. Jak bylo již zvýrazněno výše v textu, fiduciární loajalita je centrální povinností těchto vztahů a jako taková proto vzbuzuje další teoretické otázky zaměřené na její význam a podstatu. Tyto otázky směřují k vymezení rozdílů mezi fiduciární loajalitou a loajalitou obecně či vymezení rozdílů ve vztahu fiduciární loajality a morálky a dalších společenských hodnot a principů.

Na otázku, co je fiduciární vztah a jak jej vymežit, se v soudobé právní teorii snaží odpovědět i řada českých autorů. Např. podle Mancelové je fiduciární vztah možno vymežit jako vztah, kdy jedna strana pověřuje druhou stranu, aby pro ni něco zařídila, spravovala nebo obstarala. Základem tohoto pověření je podle Mancelové důvěra, že pověřená osoba bude jednat vůči příjemci loajálně, což je chápáno jako věrné a poctivé jednání v zájmu příjemce. Podle Mancelové se ale nejedná jen o důvěru, ale i očekávání toho, že pověřená osoba bude jednat v zájmu spravovaného, a navíc toto očekávání přirovnává k základním principům soukromého práva. K tomu dodává, že „*připuštění opačného přístupu by připustilo patologický výkon práva, tedy takový výkon práva oprávněné osoby, který škodí a který je v rozporu se základními principy, na kterých právní řád stojí.*“⁴³

42 MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 16.

43 MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 17.

To je, domnívám se, velice odvážné tvrzení, neboť z toho, co jsem již k výkladu fiduciárních vztahů uvedla, vyplývají opatrnější závěry. Především povinnost loajality není implicitní každému vztahu, kde vystupuje jedna osoba pověřující druhou, aby pro ni něco zařídila, spravovala či obstarala. To je dáno tím, že nejprve musí být z konkrétního vztahu dovozen fiduciární vztah a pak i poté bude předmětem zkoumání, jaké povinnosti tento vztah zahrnuje a zda, a to považuji za podstatné, zahrnuje tento vztah fiduciární závazek (závazek chovat se požadovaným způsobem).⁴⁴

Navíc, pokud Mancelová vychází při svém vymezení částečně z common law, nerozlišuje při tom dva druhy základních kontraktů pro tento systém práva typický, a to smlouvu a fiduciární smlouvu (ty se mohou v mnohém překrývat). Výrok Mancelové by pak mohl spíše odpovídat koncepci uplatňované v pojetí kontraktu, mám zde na mysli doktrínu dobré víry („good faith“). Vychází se zde z pojetí kontraktu chápaným jako odraz principu autonomie vůle a vybudovaným mimo jiné na doktríně dobré víry („doctrine of good faith“), tj. poctivosti. Dobrá víra (poctivost) je pak způsob, jakým strany kontraktu jednají: čestně a slušně.⁴⁵ To myslím, můžeme přirovnat k fundamentálním principům soukromého práva, jež se beze všech pochybností uplatňuje i v našem právním prostředí.

Je také pravdou, že povinnost loajality bývá dovozována ze základních principů smluvního práva, např. tak činí německá právní doktrína či u nás vyvozoval povinnost loajality ze zásady dobré víry Petr Čech⁴⁶. Ovšem to se liší od konceptu vycházející z oblasti common law. Konkrétně německá právní doktrína vyvodila povinnost loajality z požadavku zákona, dle kterého se stanovila smluvním stranám povinnost plnit smlouvu tak, jak si s ohledem na dobré mravy žádá dobrá víra, resp. se ze základních principů smluvního práva vyvodila povinnost chovat se ke smlouvě loajálně a povinnost ohleduplnosti.⁴⁷

⁴⁴ MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>.

⁴⁵ FRIED, Charles. *Contract as Promise: A Theory of Contractual Obligation* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780190240158. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780190240158.001.0001/acprof-9780190240158-chapter-5>

⁴⁶ ČECH, Petr. *K povinnosti loajality společníky vůči společnosti a ostatním společníkům* in Pauknerová, M., Tomášek, M.: *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*, Karolinum, Praha, 2009, str. 54 až 70.

⁴⁷ Tamtéž, str. 55.

Nezpochybněji ovšem výrok Mancelové, že podstatou pověření v rámci fiduciárních vztahů je důvěra. Ta je, jak jsem již uvedla výše v textu, podstatou správy obecně.

V neposlední řadě můžeme v této souvislosti hovořit o povinnosti dobré víry. Ta je v rámci common law dovozována i pro vztah statutárního orgánu a korporace, neboť samotná povinnost loajality je analogicky odvozena z institutu trustu.⁴⁸ Povinnost dobré víry je v tomto kontextu fiduciární povinností. Více o této problematice hovořím níže v textu.

2.3.2 Fiduciární vztahy v oboru „Law and Economics“

Za účelem ucelení výkladu k tématu fiduciárního práva je třeba se zmínit o teoretických přístupech zkoumání tohoto oboru v rámci „Law and Economics“, kde řada ekonomických teorií chápe vznik a fungování fiduciárního práva právě jako výslednici konfliktu zájmů ve vztahu principála a agenta („principle-agent conflict“).⁴⁹ Zastoupení je v tomto vztahu vnímáno široce, tj. na jednom konci vystupuje strana (agent) činící diskreční jednání zasahující do zájmů zastoupeného (principál). Tyto vztahy ovšem z ekonomického hlediska nutně generují náklady na zastoupení. Zde se hovoří o tzv. nákladech zastoupení („agency costs“).

Z pohledu práva a ekonomie je uvažováno, že fiduciární právo je odpovědí na vznikající náklady zastoupení tím, že dovozují povinnosti vyplňující mezery ve smlouvách, jež zahrnují najímání agenta ve výše uvedeném smyslu. Obsah fiduciárních povinností je pak odvozován z hypotetické „dohody“, podle které zákon stanoví podmínky, jež by si strany samy zvolily ve světě nulových transakčních nákladů.⁵⁰ V tomto závěru se uplatňuje trend spočívající v požadavku nalezení takového regulativu nebo alespoň jeho výkladu, jenž bude ve smyslu ekonomickém i sociální co nejméně nákladným.⁵¹

K tomu je třeba doplnit, že konflikt zájmů se vyskytuje de facto v každé smlouvě, neboť strany primárně sledují ochranu vlastních zájmů a zároveň se chrání

⁴⁸ DAVIES, Paul L. et al. *Gower and Davies` Principles of Modern Company Law*. Eight edition. London : Thomson Reuters (legal) Limited, 2010, s. 496.

⁴⁹ GOLD, Andrew S. and MILLER Paul B. *Philosophical Foundations of Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780198701729. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198701729.001.0001/acprof-9780198701729-chapter-1>

⁵⁰ GOLD, Andrew S. and MILLER, Paul B. *Philosophical Foundations of Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.2020]. ISBN-13: 9780198701729. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198701729.001.0001/acprof-9780198701729-chapter-1>

⁵¹ HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 74.

před zájmy druhé strany s nimiž jsou jejich zájmy ve střetu. Tento konflikt vzniká bez ohledu na autonomii vůli stran při kontraktačním jednání, neboť smluvní svoboda umožňuje rovnost smluvních stran, ale neobejde se bez určitého rizika.⁵²

V rámci fiduciárních vztahů se situace liší, když jedna ze stran (příjemce, beneficent) závisí na straně druhé (fiduciární správce, fiduciář). Přesto i zde je na vůli příjemce, jaké podmínky si v rámci fiduciárního vztahu vyjedná a s kým smlouvu uzavře, byť se nepředpokládá, že si strany budou schopny vyjednat každý detail kontraktu.

Navíc, oproti běžným smlouvám, kde strany sledují uspokojení svých potřeb, ve fiduciárních vztazích se nesleduje uspokojení potřeb obou stran, ale pouze zájmy na straně příjemce, tj. beneficenta. Typické pro tyto vztahy je postavení fiduciárního správce, který jedná jako zástupce příjemce. Účel tohoto zastoupení se může lišit. Ať už se jedná o případ, kdy si principál najímá agenta pro jeho specializaci, znalosti či vlastnosti nebo se jedná o zastoupení z důvodů časových atp.

Fiduciární vztahy také nesou společné charakteristické rysy. Typicky se bude jednat o vychýlení rovnováhy v oblasti pravomocí či kompetencí stran a budou implikovat určitý stupeň důvěry. Fiduciář pak také musí být zavázán k určité míře povinné péče a loajalitě.

Z výše uvedeného vyplývá že je třeba rozlišovat vztahy smluvní a fiduciární, které jsou považovány za dvě nejvýznamnější právní formy interakce, skrze které osoby (jedno zda fyzické či právnické) mohou sledovat svoje či sdílené zájmy, byť jsou tyto vztahy značně provázané.⁵³ Provázanost těchto vztahů je dána tím, co již bylo naznačeno výše.

Také smlouvy mohou implikovat fiduciární vztahy. Jinými slovy: osoba může na sebe převzít fiduciární závazek smluvním jednáním a zahrnout jej do obsahu smlouvy. Není totiž pochyb o tom, že by smluvní právo nedávalo osobám soukromého práva se účelně a dobrovolně zavazovat k právním

⁵² FRANKEL, Tamar. Fiduciary Law. *California Law Review* [online]. JSTOR: vol. 71, no. 3, 1983, pp. 795–836 [cit. 1.4.2020]. doi:10.2307/3480303. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3480303?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=fiduciary&searchText=law&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dfiduciary%2Blaw&ab_segments=0%2Fbasic_SYC-5055%2Ftest&refreqid=search%3Ab4d3590f4481067dd3c61cef3393ab48&seq=8#metadata_info_tab_contents

⁵³ MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>

povinnostem. Smluvní právo se ovšem neomezuje pouze na tento aspekt. Je rovněž určeno k tomu, aby stranám ukládalo smluvní povinnosti z důvodů, které nejsou výsledkem jejich úmyslu. (Například vznik závazků z deliktů a s tím spojená povinnost nahradit škodu.⁵⁴).

Stejně tak i u fiduciárních vztahů můžeme sledovat vznik fiduciárního závazku na základě volního jednání, ale také zde může takovéto jednání chybět (jako typický příklad se uvádí vztah mezi rodiči a dětmi).⁵⁵ Někteří autoři ovšem s tímto tvrzením nesouhlasí a všechny fiduciární vztahy dle nich vznikají minimálně na základě souhlasu.⁵⁶

2.4 Fiduciární právo a korporace

Výše v textu jsem obecně pojednala o fiduciárním právu, jakožto uvažovaným odvětvím práva v oblasti common law. Tam, kde to bylo vhodné, doplnila jsem výklad o srovnání s českou právní úpravou nebo poznatky české právní teorie. V následující části této kapitoly se zaměřím především na uplatnění poznatků fiduciárního práva v oblasti korporátního práva, kde nalézáme jistá východiska pro českou právní úpravu.

2.4.1 Korporace

Korporace napříč právními jurisdikcemi sdílí některé obrysy, které můžeme shrnout do obecné právní charakteristiky těchto osob. Mezi tyto základní charakteristiky se tradičně počítá právní osobnost, omezené ručení, převoditelnost podílů, delegovaný management v rámci konkrétní struktury orgánů korporace a podíly vlastněné investory (což implikuje oddělení vlastnictví od správy). Jedná se o pět charakteristických znaků, které budou více či méně naplněny ve všech jurisdikcích založených na tržní ekonomice.

Traduje se, že základní funkcí korporátního práva je vytvoření takových podmínek pro obchodní korporace, aby tyto mohly užívat těchto pět základních

⁵⁴ V našem právním řádu upraveno v § 2894 a násl. v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *ASPI* [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR [cit. 16.1.2020].

⁵⁵ MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>

⁵⁶ EDELMAN, James J. When Do Fiduciary Duties Arise? *Law Quarterly Review* [online], Vol. 126, pp. 302-327, 2010. Oxford Legal Studies Research Paper No. 65/2010

Dostupné z: <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=7410720221020270840651141261030840260160560002902406906912310507608308900906609010801612011100602701104900406802811909900509712304204201108109109210200401601506402402105412709612309308011710300000611114030006073004085091082118123084092091004097025&EXT=pdf>.

atributů. Pokud právní entita ponese tyto charakteristiky, vytváří se prostor pro „user-friendly“ využití korporátního práva, jež vytváří podnikatelům a jiným zúčastněným osobám vhodné podmínky pro snižování nákladů transakcí prováděných skrze tyto entity, a tím pozitivně ovlivňovat celkové náklady podnikání.⁵⁷

Vedle toho je funkce korporátního práva obecně spatřována v nastolení určitých pravidel pro fungování a správu korporací, jež mají potlačit konflikt mezi manažery a vlastníky korporace („shareholders“), mezi vlastníky, jež mají nad korporací kontrolu a mezi těmi, jež tuto kontrolu nemají („controlling and non-controlling shareholders“), a dále mezi vlastníky a dalšími zainteresovanými osobami, např. zaměstnanci či věřitelé korporace („stakeholders“). Tyto kategorie konfliktů jsou tradičně předmětem zkoumání směru Law&Economics, kde se vžil pro tyto konflikty pojem „agency problems“, tzv. problém zastoupení.

V tomto smyslu je na právní úprava korporace nahlíženo jako na juristickou konstrukci zastřešující společenství osob, v rámci níž se odráží trend odlišení vlastníka korporace od osob kontrolujících její majetek, tj. problematika oddělení vlastnictví a kontroly.

Navíc, v systémové koncepci korporací se odráží variace zájmů zainteresovaných osob a jak již bylo výše naznačeno, principem korporátního práva je minimalizovat tyto konflikty, rizika a náklady tím, že se stanoví optimální řešení v podobě vnitřní systematiky a správy obchodních korporací, coby chtěného konstrukt/nástroje stanovícího konkrétní pevný právní základ.

Korporace ovšem nejsou limitovány pouze na zájmy společníků a věřitelů, především v rovině ekonomického profitu. U korporací se zdůrazňuje i její sociální rozměr projevující se v sociální zodpovědnosti těchto osob či její vliv na zajištění dostatečného a udržitelného rozvoje společnosti jako celku, byť základní motivací založení obchodní korporace bude ve většině případů vlastní užitek. Tímto prizmatem je pak vázán i případný správce korporace.⁵⁸ Jinými slovy, nelze předpokládat a ani požadovat, aby správce korporace sledoval zájmy všech zainteresovaných osob, včetně společenského zájmu. Tím se dostáváme do problematiky správy korporací („corporate governance“), jež sice není

⁵⁷ KRAAKMAN, Reinier et al. *The Anatomy of Corporate Law. A comparative and Functional Approach*. Third Edition. Oxford : Oxford University press, 2017, s. 1 a násl.

⁵⁸ HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 40 a násl.

předmětem této práce, ale nalézáme v něm východiska pro povinnost loajality v obchodním právu.

2.4.2 Obecně o Corporate Governance

Správa a řízení korporací zaznamenává v posledních letech, včetně v rámci českého právního prostředí, zvýšenou pozornost. Jedná se o problematiku, která není nikde jednotně upravena a dostupné zdroje k této tématice se neomezují pouze na zákonnou regulaci, ale také například na corporate governance kodexy různé právní síly či doporučení a sdělení OECD. Přestože se budou pravidla správy lišit v každé jurisdikci, regulace bude sledovat stejný cíl, neboť za hlavní příčinu vzniku potřeby správy v korporacích regulovat, je považováno lidské selhání právě v oblasti správy. Havel se například domnívá, že byla přeceněna rozumnost jednotlivců a kontrolní mechanismy obchodních korporací, byť samotná míra potřebné regulace závisí na povaze subjektu. Jiný význam bude mít správa v korporacích ovlivňující kapitálový trh a jiný u soukromých korporací bez tohoto vlivu.⁵⁹

Správa a řízení obchodních společností se může projevat dovnitř i vně korporace. Správce⁶⁰ v rámci svého postavení bude tím, kdo zastupuje vlastníka majetku a bude oprávněn k širokému spektru jednání.⁶¹ Nicméně správa korporací není limitována pouze na postavení správce v rámci korporace, ale obecně na rozložení práv a povinností v rámci korporace, a to mezi zainteresované osoby, tj. společníky, výkonné orgány či věřitele.

Zdá se, že stejně jako se v zahraniční literatuře objevuje téměř v každé práci, jež zabývá úpravou korporátního práva, kapitola zabývající se správou korporací⁶², setkáváme se už i v českých právních publikacích s tímto konceptem. V rámci této kapitoly bývá obecně pojednáváno především o vnitřní organizaci korporace, o orgánech korporace a o volbě členů orgánů korporace nebo popř. jejich nominování do funkce, obsah jejich funkce a taktéž povinnosti, které jejich funkce zahrnuje, pravidla o střetu zájmů, vč. následků porušení těchto povinností.

⁵⁹ Tamtéž, s. 74 a násl.

⁶⁰ Pojem správce není zcela přesný, v současné terminologii se spíše objevuje označení zástupce/agent (vychází se ze vztahu principál-agent). Pro účely této kapitoly používám pouze termínu správce, byť si uvědomuji nedostatečnost tohoto označení.

⁶¹ Více viz: HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 112 a násl.

⁶² Např. v: DAVIES, Paul L. et al. *Gower and Davies` Principles of Modern Company Law*. Eight edition. London : Thomson Reuters (legal) Limited, 2010, s. 472 a násl.

2.4.3 Fiduciární povinnosti

Fiduciární povinnosti jsou řazeny do oblasti správy a řízení obchodních korporací, a to konkrétně do povinností výkonných (statutárních) orgánů. Předmětem zkoumání je zde otázka, komu je výkonný orgán zavázán těmito povinnostmi a v jakém rozsahu.

Právní regulace správy a řízení obchodních korporací ukládá v souvislosti s jednáním výkonných orgánů řadu povinností, mimo jiné povinnost patřičné odbornosti, péče a opatrnosti, povinnost jednat v rámci pravomocí či stanovuje pravidlo podnikatelského úsudku. Fiduciární povinnosti jsou tedy součástí celé skupiny povinností, které jsou při správě korporací vyžadovány ze strany statutárního orgánu. Tyto povinnosti jsou odrazem pravomocí, které jsou dány v rámci korporátní struktury statutárním orgánům, resp. centralizovanému managementu. Výhodou tohoto systému je především efektivita řízení, ovšem zároveň je tím vytvářeno značné riziko, že zvolený správce společnosti zneužije svých pravomocí. Obdobně můžeme tyto závěry vztáhnout i na české právní prostředí, kde se již běžně uvažuje v rámci právní úpravy korporací i otázkách řádné správy a hovoří se v této souvislosti mimo jiné o pravidlech jednání členů orgánů a vztazích, z nichž některé lze označit za fiduciární.⁶³

Tyto povinnosti ukládají určité standardy, kterých se má v rámci správy korporace dosahovat a jsou předmětem právní regulace v mnoha jurisdikcích. Velice často jsou zastřešeny jednotným termínem, a to termínem povinnost loajality.⁶⁴ Účelem tohoto postupu je, spíše než regulovat problematické transakce, určitá usměrňování možných konfliktů zainteresovaných stran a mírnit tak možná rizika.

Vztah principála a agenta, tj. vztah statutárního orgánu (člena statutárního orgánu) a korporace je především vztahem zastoupení („agency relationship“), jenž je zároveň do určitého rozsahu fiduciárním vztahem. V praxi to znamená, že ne všechny povinnosti, které jsou obsahem tohoto vztahu budou fiduciárními povinnostmi. Povinnosti agenta mohou obecně vyplývat ze smlouvy nebo ze zákona. Tyto povinnosti budou také většinou předmětem smluvního vyjednávání a mohou být zužovány či rozšiřovány.

⁶³ POKORNÁ, Jarmila, HOLEJŠOVSKÝ, Josef, LASÁK, Jan, PEKÁREK, Milan a kolektiv. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, s. 92 a násl.

⁶⁴ KRAAKMAN, Reinier et al. *The Anatomy of Corporate Law. A comparative and Functional Approach*. Third Edition. Oxford : Oxford University press, 2017, s. 161.

Fiduciární povinnost loajality ovšem nebude možné ve většině jurisdikcí eliminovat, dokonce pouhá snaha o částečné omezení povinnosti loajality může způsobit neplatnost smlouvy.⁶⁵ Povinnost loajality ukládá agentovi jednat s principálem vždy čestně a zároveň agentovi ukládá, aby se vyhnul jakémukoliv konfliktu zájmů mezi agentem a principálem. Obdobně to platí i pro české právní prostředí, kde je za neloajálního považován ten, u něhož při výkonu funkce dojde ke střetu zájmů vlastních se zájmy korporace.⁶⁶ Navíc, v některých jurisdikcích je za porušení loajality považován, byť i pouhý náznak nevhodného chování.⁶⁷

2.5 Dílčí závěr

Závěrem této kapitoly bych ráda uvedla, že výše v textu nabízím pouze několik pohledů na problematiku chápání loajality v obecném slova smyslu s tím, že v závěru textu uvádím určité propojovací linky mezi loajalitou a právem. Výklad není vyčerpávající, neboť chápání loajality a přístup k loajalitě se v čase neustále mění. Pro text této práce je pak důležitá otázka, a to vedle vymezení loajality samotné, zda loajalita sama může právně zavazovat. To je otázka právní povahy loajality a jejího uplatňování v rámci právního řádu. S tím se v českém právním prostředí setkáváme např. v podobě vytyčeného principu loajality, jež je dovozován z § 212 odst. 1 o.z. a jež je aplikovatelný na celou oblast práva obchodních korporací. V textu zákona se pak setkáváme s vymezením povinnosti loajality, jež se bude uplatňovat v rámci konkrétních vztahů. Těmito segmenty právní povahy loajality se budu zabývat v následujících kapitolách.

K problematice fiduciárního práva, fiduciárních vztahů a z nich vyplývajících povinností, jsem se držela základních poznatků vycházejících především z oblasti common law. Chápání fiduciárního práva v českém prostředí, se bude jistě lišit, minimálně tím, že na obor fiduciárního práva nahlížíme optikou kontinentálního právního systému.

⁶⁵ BARNES, James A. et al. *Law for Business*. Thirteenth Edition. New York : McGraw-Hill Education, 2018, s. 389 a násl.

⁶⁶ POKORNÁ, Jarmila, HOLEJŠOVSKÝ, Josef, LASÁK, Jan, PEKÁREK, Milan a kolektiv. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, s. 92 a násl.

⁶⁷ BARNES, James A. et al. *Law for Business*. Thirteenth Edition. New York : McGraw-Hill Education, 2018, s. 393.

3. Loajalita de lege lata

V rámci předešlé kapitoly jsem se zabývala obecnými východisky povinnosti loajality, a to nejen v kontextu korporátního a fiduciárního práva. Uvedla jsem některé z přístupů chápání loajality a její vztah k právu. Dovedla jsem, že princip loajality se uplatňuje v rámci práva soukromého i veřejného. V následující kapitole se budu zabývat loajalitou v rámci soukromého práva, konkrétně pak zaměřenou na obchodní právo.

3.1 Pronikání povinné loajality do komercialistiky

Loajalita se v recentní odborné literatuře často pojí s podstatným jménem povinnost, tj. hovoří se o povinnosti loajality, zvláště pak ve vazbě na péči řádného hospodáře. Vedle povinnosti loajality se také setkáváme s loajalitou jako univerzálním principem aplikovatelným de facto v každém soukromoprávním poměru.⁶⁸ Nebylo tak tomu vždy, neboť koncept povinné loajality začala pronikat do děl tuzemské komercialistiky a judikatury poměrně nedávno.

V oblasti práva obchodních společností zpočátku spíše převládalo přesvědčení, že společníkům obchodních společností neplynou z jejich účasti až na výjimky žádné povinnosti, ale pouze práva.⁶⁹ Samotný výkon práv společníků byl omezen jen minimálně. Pelikánová⁷⁰ například uvádí, že základní a jedinou povinností akcionářů, je povinnost uhrazovací. Vedle povinnosti uhrazovací, se pak za jisté omezení výkonu práv společníků kapitálových společností považoval zákaz zneužití práva obsažený v § 56a odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále v textu jen „ObchZ“) a jiná jednání jež by odporovala zákonu či stanovám.⁷¹

Prvotní zmínky o potřebě dovozovat princip loajality v rámci obchodního práva patřily autorskému kolektivu Dědič, Štenglová, Čech a Kříž v publikaci pojednávající o akciových společnostech⁷². Konkrétně Štenglová zde povinnost loajality dovozovala ze zásad, na kterých stojí právní úprava smluvního práva, resp.

⁶⁸ DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I. ČECH, P., KŘÍŽ, R. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 385.

⁶⁹ ČECH, Petr. *K povinnosti loajality společníky vůči společnosti a ostatním společníkům* in Pauknerová, M., Tomášek, M.: *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*, Karolinum, Praha, 2009, str. 54 až 70.

⁷⁰ In PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Obchodní právo, I. Díl*. 2. vydání, Codex Bohemia, Praha, 1998, str. 388.

⁷¹ Viz ČECH, Petr. *K povinnosti loajality společníky vůči společnosti a ostatním společníkům* in Pauknerová, M., Tomášek, M.: *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*, Karolinum, Praha, 2009, str. 54 až 70.

⁷² In DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I. ČECH, P., KŘÍŽ, R. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 385 a násl.

práva obchodních společností. Poukazovala na nutnost uznání povinné loajality akcionářů vůči ostatním akcionářům a vůči společnosti samotné a upozorňovala na pronikání tohoto přístupu do tuzemské právní vědy a judikatury. Nicméně i tyto závěry směřovaly nejčastěji pouze do oblasti akciového práva.

Koncept povinné loajality, zřejmě v této době inspirován německou právní doktrínou dovozující povinnost loajality ze základních principů smluvního práva – konkrétně dobré víry, se postupně v oblasti právní vědy zakořenil a byl následně potvrzen rozhodovací činností soudů.⁷³ Tím začala být odlišován povinný. standard péče orgánů obchodních společností od zvláštní povinnosti loajality.

Také v tuzemské právní vědě byla povinná loajalita dovozována některými autory ze zásady dobré víry, jakožto klíčové zásady, na kterých stojí smluvní vztahy napříč evropskými jurisdikcemi. Dle Čecha⁷⁴ bylo možno zásadu dobré víry spatřovat v zákonných ustanovení⁷⁵ o dobrých mravech (§ 3 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník – dále v textu jen „ObčZ“) a o poctivém obchodním styku (§ 265 ObchZ), byť tak nebyla výslovně označena.

Také Havel⁷⁶ považuje loajalitu za funkční derivát dobrých mravů a spojuje ho se smluvním základem korporace, ve smyslu funkčního propojení smlouvy a instituce. Havel⁷⁷ tak ovšem činí s upozorněním, že ve sféře korporátního práva dochází u dobrých mravů k jisté modifikaci, neboť v této sféře běžný morální úzus bez dalšího neplatí. Dobré mravy se tak v rámci právní vědy staly východiskem pro zásadu dobré víry.

Dobré mravy byly v čase posunuty směrem ke konceptu dobré víry také v rámci činností soudů. Nejvyššího soud ve svém rozhodnutí ze dne 17. května 2001, sp. zn. 20 Cdo 263/2001 vyložil ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ ve vztahu k soudní praxi, když konstatoval: „*Soudní praxe používá ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. ve významu normativním (nikoliv jen jako ustanovení interpretační), jako korektivum ekvity pro tu oblast, kterou potřebuje, aby mohla dosáhnout idejí spravedlnosti v rozhodování, nalézáje maximy sociální etiky, jimž přisuzuje*

⁷³ ČECH, Petr. *K povinnosti loajality společníky vůči společnosti a ostatním společníkům* in Pauknerová, M., Tomášek, M.: *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*, Karolinum, Praha, 2009, str. 54 až 70.

⁷⁴ Tamtéž, str. 56.

⁷⁵ § 3 a § 39 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb. občanský zákoník, upravoval dobré mravy a neplatnost právního úkonu s ním v rozporu; § 265 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, stanovil pravidlo, podle něhož právní ochrany nepožíval výkon práva, který byl v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku.

⁷⁶ HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 113.

⁷⁷ Tamtéž, str. 113-114.

regulativní princip...“. Obdobně Ústavní soud se ve svém nálezu ze dne 6. září 2005, sp. zn. I.ÚS 643/04 přiklonil k názoru, že „*pojmem dobré mravy nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou (haec aequitas suggerit), což ve svých důsledcích znamená nastoupení cesty nalézání spravedlnosti...“*. Skrze smluvní teorii korporace se pak zásada dobré víry promítla do smluvního základu obchodních společností.

V neposlední řadě je k tomuto třeba doplnit, že někteří autoři vyvozovali povinnost loajality také z obecného ustanovení § 830 ObčZ.⁷⁸ Ten je de facto vyjádřením povinné loajality k uzavřené smlouvě, neboť dle dikce tohoto zrušeného ustanovení je každý z účastníků povinen vyvíjet činnost k dosažení sjednaného účelu způsobem stanoveným ve smlouvě a zdržet se jakékoli činnosti, jež by mohla znemožnit nebo ztížit dosažení tohoto účelu.

Navíc, oproti recentní právní úpravě, nebyl pojetí principu loajality pojato zcela komplexně. Z uvedených ustanovení nevyplývalo, kterých korporálních vztahů se dotýkaly. To v praxi mohlo umožňovat výklad, že k zneužití hlasů mohlo dojít nejen ze strany společníků vůči společnosti, ale také mezi společníky samotnými.

Závěry, které přinesla právní věda a ustálená judikatura soudů byla následně reflektována v rámci rekonstrukce soukromého práva, kde můžeme rozlišovat mezi úpravou loajality jako obecného principu zakotveného v § 212 odst. 1 o.z. dopadající na všechny právnické osoby korporátního typu a na povinnost loajality projevující se uvnitř konkrétních korporálních vztahů v ustanovení § 159 odst. 1 o.z.

V následujícím textu se budu věnovat především principu loajality, jejímu zakotvení v občanském právu a rozboru konkrétního právního ustanovení, ze kterého je princip loajality dovozován.

3.2 Smluvní teorie korporace

Platí, že v právu obchodních korporací, stejně tak jako v soukromoprávním styku, se uplatňuje určitý stupeň požadavků na poctivost a čestnost. Tyto požadavky odpovídají chápání soukromého práva jako nástroje k naplňování

⁷⁸ In DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I. ČECH, P., KRÍŽ, R. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 355-358.

lidských potřeb. Budeme-li pak právnickou osobu korporátního typu vnímat jako normativní derivát člověka, lze souhlasit s Havlem⁷⁹, že korporace je pouhá pomůcka a nic víc. Jedná se o normativní konstrukt, který mimo jiné účelově slouží k omezení odpovědnosti člověka, tj. má minimalizovat rizika a snižovat náklady.

3.2.1 Smlouva jako zdroj povinnosti loajality

V předešlé části textu jsem uvedla, že jelikož je podstatou korporace podle *smluvní teorie korporace* institucionalizovaná smlouva, dostává se do práva obchodních korporací některé fundamentální principy smluvního práva. Současné právní úprava obchodních korporací je odrazem tohoto přístupu, neboť je vystavěna na principu svobody a autonomie vůle (korporace je konstrukt smluvní a volní).

Tyto základní principy jsou určitým způsobem modifikovány, a to minimálně v podobě omezeného počtu pojmenovaných (společenských) smluv, které mohou účastníci uzavřít. Platí, že zákon upravuje taxativní výčet obchodních korporací, které mohou osoby využít k prosazování svých zájmů.

Samotný obsah společenské smlouvy pak může být předmětem negociace společníků. To v praxi znamená možnost společníků si některé vnitřní poměry fungování společnosti upravit podle jejich potřeb. Ovšem musí tak činit v zákoně vymezeném rozsahu.⁸⁰

To ostatně také potvrdil ve svém rozhodnutí⁸¹ Nejvyšší soud, když uvedl: „*Není pochyb o tom, že společenská smlouva zakládá, jako všechny smlouvy, závazkové vztahy mezi účastníky, tj. vyplývají z ní pro účastníky smlouvy určité závazky. Společenská smlouva se však svou povahou liší od smluv upravených ve třetí části obchodního zákoníku tím, že kromě úpravy vzájemných práv a povinností účastníků a vzájemných práva a povinností společníků a společnosti zakládá z vůle účastníků novou právnickou osobu, jejíž právní poměry upravuje...*“

Taktéž historický původ korporací lze nalézt ve smlouvě, a to v societě iuris civilis a také v institutu dědického společenství (resp. consorcium, jež umožňoval vytvářet majetková společenství⁸²). Výhody societě brzy našly svůj ekonomický a sociální význam a byly časem dále rozvíjeny.

⁷⁹ In HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 34.

⁸⁰ Viz ČERNÁ, Stanislava, ŠTEŇGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 88.

⁸¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. června 1999, sp. zn. 32 Cdo 2295/1998, In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 23.2.2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/index.seam>

⁸² Viz HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2010, s. 40 a násl.

Smluvní teorie korporace je reflektována i v nové právní úpravě, která přinesla jednak novou systémovou úroveň právnických osob a s tím spojenou vyšší systematickou úroveň, a jednak přinesla také vyšší úroveň úpravy vztahů uvnitř právnických osoba na členském principu.

V § 212 odst. 1 o.z. se do pozitivní právní úpravy dostal princip obecné korporační loajality, jenž ovšem nelze ztotožňovat s povinností loajality v rámci korporačních vztahů. Povinnost loajality je v souladu s dikcí § 159 odst. 1 o.z. konstruována jako součást povinnosti člena voleného orgánu právnické osoby postupovat s péčí řádného hospodáře. Obecně se tato povinnost bude vztahovat na všechny členy orgánů právnických osob, tj. včetně obchodních korporací. Povinnost loajality pak těmto osobám ukládá, aby při výkonu své funkce člena voleného orgánu právnické osoby upřednostňovali zájmy korporace před těmi vlastními. Proto je tato povinnost loajality nazírána jako povinnost spíše intenzivnějšího charakteru než samotný princip loajality vtisknutý do ustanovení § 212 odst. 1 o.z. Navíc, princip loajality se uplatní ve třech druzích korporačních vztahů, a to na vztah člena korporace vůči korporaci samotné, na vztah korporace vůči členovi a na vztahy mezi členy navzájem. V praxi se např. bude jednat o porušení povinné loajality společníka veřejné obchodní společnosti vůči této společnosti v případě nesplnění vkladové povinnosti dle §100 z.o.k.

3.3 Loajalita jako právní princip

Bylo již výše řečeno, že do rekodifikace soukromého práva byla loajality v obchodním právu dovozována ze zahraničních právních doktrín, které našly uplatnění v rámci tuzemského právního teoretického zkoumání a byly taktéž zakotveny, byť v omezené míře, i v ustálené judikatuře českých soudů.

Rozhodujícím momentem pro zavedení loajality do praxe bylo usnesení Nejvyššího soudu, který dovedil, že povinnosti společníka nemusí vyplývat pouze ze zákona či společenské smlouvy, ale mohou být dovozovány ze základních zásad obchodního zákoníku či jiných nepsaných společenských závazků vůči společnosti a dalších právních skutečností.⁸³ Toto rozhodnutí otevřelo cestu pro uplatňování principu loajality v rámci obchodního práva.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.1.2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005, In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13.2.2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/index.seam>

Následovalo rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, jenž jako jednou ze zásad, kterým se řídí obchodní zákoník, dovedl samotný princip loajality. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí konstatoval: „*Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti.*“ V kontextu tohoto soudního rozhodnutí je na princip loajality nahlíženo jako na výkladové pravidlo, dle něhož je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti ve vztahu společníka ke společnosti.⁸⁴ Nejvyšší soud tak opětovně judikoval, že vedle právního řádu existují ještě další mechanismy kontroly lidského chování. Povinnost loajality tak byla zakotvena jako výkladové pravidlo pro hodnocení chování společníků vůči obchodní korporaci.

Lze shrnout, že princip loajality byl zpočátku dovozován ze zásad, na kterých stojí obchodní právo, resp. soukromé právo vůbec. Tyto zásady, jež jsou odvozeny ze stěžejních hodnot pluralitní demokracie, právního státu, tržního hospodářství a ochrany základních lidských a občanských práv, jsou zakotveny v ústavním pořádku a jako takové se promítají do celého právního řádu.⁸⁵ Ke škodě principu loajality ovšem zůstává, že jako takový nebyl přesně vymezen a může se zdát jako koncept i poměrně sporný.⁸⁶ Navíc, princip loajality v obchodním právu působí v omezené míře, neboť se projevuje pouze v korporacích vztazích. Význam tohoto principu nelze i přesto redukovat.

Právní vztahy účastníků v rámci korporací jsou ovládány povinnostmi, které jsou obecně smluvního charakteru. To odpovídá zmíněné koncepci korporace jako institucionalizované smlouvy, v rámci které se uplatní autonomie vůle účastníků. Domnívám se, že pokud mohou být smluvní povinnosti předmětem negociace účastníků, povinnost loajality jako právní princip, redukován být ale nemůže. Bude působit neustále jakožto funkční princip doplňující regulaci vztahů uvnitř korporace, a to spolu s pravidly stanovenými zákonem a společenskou smlouvou.⁸⁷

⁸⁴ Za použití tohoto principu soud v tomto konkrétním případě dovedl povinnost společníka počínat si při převodu podílu tak, aby tímto převodem neúměrně a nedůvodně neohrozil společnost, tj. její činnost a vůbec existenci.

⁸⁵ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 48.

⁸⁶ Stanovisko JUDr. Bohumila Havla, Ph.D. k rozsudku NS ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13.2.2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/index.seam>

⁸⁷ Obdobně In ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z [www: https://www.smarteca.cz/my-](http://www.smarteca.cz/my-)

Nadto, princip loajality nestojí v rámci korporálních vztahů osamoceně. Tyto vztahy budou regulovány dalšími principy, jako jsou dobré mravy, pravidlo podnikatelského úsudku, poctivost, právní jistota nebo také ochrana práv třetích osob. Tyto principy by se měly navzájem doplňovat a vytvářet tak bezrozporný právní systém.

Princip loajality by tak měl mít místo v obchodním právu všude tam, kde je jedna osoba zavázána ke specifickému druhu „věrnosti“, resp. kde se ukládá někomu povinnost jednat vůči druhé osobě čestně a kde se požaduje zákaz jakékoliv formy konfliktu zájmů mezi těmito osobami. Tak tomu ovšem není. Navíc, povinnost loajality vyžaduje převzetí závazku tohoto chování na straně zavázané osoby. Takto vymezenému obecnému konceptu loajality částečně odpovídá současná právní úprava obsažená v § 212 odst. 1 odst. 1 o.z.

Úpravy povinné loajality, domnívám se, není zcela jednoznačná, a to ani jako právní princip a ani jako povinnost dovozující se u členů volených orgánů právnických osob. Tento stav nejistoty přetrvává i v jiných jurisdikcích, kde je povinnost loajality stěžejní fiduciární povinností, z níž se odvozují další povinnosti nebo s ní alespoň souvisí.

Stejně tak jako v zahraniční právní doktríně, se lze i u nás setkat názorem, že je princip loajality fundamentální povinností, konkrétně stěžejní povinností společníka ve vztahu ke korporaci, se kterou jsou ostatní povinnosti člena korporace spojeny nebo z ní vycházejí.⁸⁸ Tím je povinnost loajality v této obecné rovině (oproti zahraniční úpravě) značně redukována.

Navíc, jak bylo nastíněno v kapitole první, jako problematické se dále jeví loajalita ve vztahu k povinné péči.

3.4 Rozbor ustanovení § 212 odst. 1 o.z.

Pokud jsem výše uvedla, že podstatou principu loajality je převzatý závazek „věrnosti“, čili povinnosti jednat vůči druhé osobě (principál) čestně a vyvarovat se střetu zájmů těchto osob, odpovídá tomuto výroku částečně také pozitivní právní úprava obsažená v ustanovení § 212 odst. 1 o.z. Znění tohoto ustanovení je následující: „*Přijetím členství v korporaci se člen vůči ní zavazuje chovat se čestně*

[reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5](https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5)

⁸⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5.

a zachovávat její vnitřní řád.“⁸⁹ Úprava směřuje dovnitř korporátních vztahů a zavazuje členy korporací (pouze tyto členy), kteří dobrovolně vstoupili do korporace, k určitým povinnostem, resp. k povinnosti určitého standardu chování člena korporace ke korporaci samotné. Vzhledem k subsidiárnímu použití ustanovení občanského zákoníku o soukromých korporacích vůči zákonu o obchodních korporacích se obecná úprava korporační loajality použije předmětná občanskoprávní úprava na obchodní korporace.⁹⁰

Proto osoba, jež dobrovolně přijme členství v právnické osobě korporátního typu, zavazuje se vůči ní chovat se čestně a zachovávat její vnitřní řád. Také sama korporace nese v tomto vztahu jisté povinnosti, neboť se jí minimálně zakazuje bezdůvodně zvýhodňovat nebo znevýhodňovat svého člena a musí šetřit jeho členská práva a oprávněné zájmy.⁹¹ Co se považuje za čestné chování není v zákoně dále definováno. Ostatně, to by činilo i značné potíže. Čestné chování je pojmem neurčitým, jeho rozsah a obsah mohou naplňovat až skutkové okolnosti. Přesto je ustanovení § 212 odst. 1 o.z. je zpravidla hodnoceno kladně⁹², neboť přineslo vyšší systematickou úroveň úpravy vztahů mezi členy korporace navzájem a mezi korporací samotnou a jejími členy.

Historicky se jedná o právní úpravu, které částečně reflektuje judikaturní závěry soudů, dosavadní poznatky z právní vědy a také navazuje na § 56a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, jenž byl zrušen k 1.1.2014. Předmětné ustanovení se týkalo pouze některých projevů nežádoucího jednání, které se podřazuje pod korporační loajalitu.

Ustanovení § 56a ObchZ se týkalo pravidla zákazu zneužití většiny a menšiny hlasů ve společnosti a zákazu jednání, jehož cílem by bylo zneužívajícím způsobem znevýhodnit některého ze společníků. Tyto projevy zůstávají i nadále zakázané, ale vývoje právní úpravy k nim přistoupily další dílčí povinnosti, jež jsou zastřešeny právě principem loajality. Například lze jmenovat povinnost dodržovat

⁸⁹ § 212 Odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.1.2020].

⁹⁰ LASÁK, Jan. Komentář k § 3 ZOK In: ČÁP, Z. DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 85.

⁹¹ § 212 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.1.2020].

⁹² In ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5

zakladatelské právní jednání, jednat s dobrými mravy a zásadami poctivého styku či povinnost nezneužívat postavení ovládající osoby korporace atp.⁹³

3.4.1 Vertikální a horizontální působení povinné loajality

Je možné konstatovat, že co je požadavkem loajality členů (společníků, akcionářů) korporace lze vymezit pouze obecně. Ten, kdo přijal členství v korporaci, je v souladu s požadavkem pozitivní právní úpravy povinen ctít zájmy této korporace a dále musí postupovat způsobem, který nebude korporaci bránit naplňovat svůj účel stanovený zákonem a upravený v jeho mezích společenskou smlouvou.⁹⁴

Princip loajality, jak již bylo dříve upozorněno, působí ve třech rovinách vztahů, které lze rozdělit na vertikální a horizontální působení povinné loajality. Loajalita v těchto vztazích nepůsobí jako mravní zásada, ale má funkci specifické pojistky, která chrání společnost před poškozujícím výkonem subjektivního práva jiného člena korporace.⁹⁵

a) Vertikální působení povinné loajality

Vertikálně povinná loajalita působí ve vztahu člena korporace vůči korporaci a rovněž ve vztahu korporace vůči svému členu. Oba tyto případy jsou upraveny v ustanovení § 212 odst. 1 o.z.

Loajalita společníka ke korporaci je vyjádřena v ustanovení § 212 odst. 1 o.z. ve větě první, a to požadavkem na člena korporace chovat se vůči korporaci čestně a zachovávat její vnitřní řád. O tomto požadavku bylo již pojednáno výše, proto se budu zabývat pouze druhým případem vertikálně působící povinné loajalitou.

Druhý případ se nalézá ve stejném ustanovení, a to ve druhé větě prvního odstavce, kde je uvedeno: „Korporace nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy.“⁹⁶ Takto vyjádřený požadavek povinné loajality korporace vůči společníkovi směřuje především na rovné zacházení s každým jednotlivým společníkem korporace.

⁹³ Tamtéž, text ke komentovanému znění § 212 o.z.

⁹⁴ Dvořák, T. Komentář k § 212. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5

⁹⁵ HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2010, s. 113.

⁹⁶ § 212 Odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.1.2020].

Existence povinné loajality korporace vůči svým členům mj. odráží jeden z důvodů svého vzniku, a tím je naplnění zájmů jejích členů. Společnost za svého trvání naplňuje, jakožto samostatná entita, především svoje zájmy, cíle či účel. Vedle toho musí brát určitý ohled i na zájmy svých členů (společníků, akcionářů), kteří použili této formy institucionalizované smlouvy ke svým ekonomickým či jiným cílům a k prosazování svých zájmů. Korporace je proto ve vztahu ke společníkům zavázána určitými pravidly „hry“, především své společníky nesmí bezdůvodně znevýhodňovat či rušit výkon jejich práv a oprávněných zájmů.

Navíc, dikce zákona výslovně nezakazuje zvyhodňovat či nezvyhodňovat své členy. Pouze uvádí, že znevýhodňovat či naopak zvyhodňovat nesmí korporace bezdůvodně. To tedy naopak implikuje možnost korporace některé své členy oprávněně zvyhodňovat, a i znevýhodňovat, pokud k tomu měla korporace konkrétní důvod. V praxi se může jednat o případ, kdy společnost s ručením omezeným vydá podíly, se kterými budou spojena zvláštní práva nebo povinnosti (viz § 135 z.o.k.)

Bližší vymezení tohoto odůvodněného jednání korporace není v o.z. dále upravena.⁹⁷ Některé důvody ovšem budou vyplývat ze zákona (např. práva kvalifikovaných akcionářů dle § 365 a násl. z.o.k.), některé mohou vyplývat ze specifické povahy členství založeného na různých druzích podílu.⁹⁸ Oprávněnost jednání zvyhodňujícího či nezvyhodňujícího člena korporace bude vždy předmětem zkoumání v jednotlivém případě.

Tím bylo vyčerpáno vertikální působení povinnosti loajality, které se uplatní nejen ve vztahu společníka a korporace, ale také ve vztahu korporace vůči společníkovi.

b) Horizontální působení povinné loajality

Horizontálně loajalita působí mezi společníky společnosti navzájem. Vychází se z předpokladu, že každý společník sleduje svojí účastí na korporaci vlastní zájem, který nemusí (a mnohdy také nebude) být totožný se zájmy ostatních členů korporace. Proto členové korporace sledující své vlastní ekonomické či jiné

⁹⁷ Tím není dotčena zvláštní regulace nedůvodného zvyhodňování a znevýhodňování akcionářů podle § 244 odst. 2 z.o.k.

⁹⁸ Viz ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z [www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5](https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5)

zájmy, mohou tyto svoje legitimní zájmy hájit všemi dostupnými prostředky, a to i také vůči korporaci samotné.

Výkon členských/společenských práv ovšem není neohraňovaný a jeho limity můžeme nalézt právě i v povinné loajalitě. Obecně budou členové korporací k sobě povinni pouze nižší intenzitou povinné loajality, než je tomu u členů orgánů korporace. K tomu Dvořák konstatuje, že „*požadavek loajality nelze vykládat tak, že člen je povinen na svá práva resignovat nebo že je nesmí uplatňovat či snad že jejich uplatňování je vázáno na vůli korporace, jejich orgánů nebo členů korporace.*“⁹⁹

Nižší intenzita povinné loajality je ale nediskvalifikuje z účinnosti § 212 odst. 1 o.z., a proto se v konkrétním případě bude zkoumat, zda nebyl princip loajality mezi společníky porušen. Pokud by tomu tak nebylo, naplňování účelu korporace by bylo značně obtížné. Je žádoucí, aby také jednotliví členové korporace byli schopni (a byli k tomu také motivováni) určité míry spolupráce a zbytečně nepoškozovali a nebránili legitimním zájmům ostatních členů korporace, resp. brali přiměřené ohledy také na zájmy jiných členů.

Lze shrnout, že z právní úpravy jednoznačně plyne povinnost člena korporace jednat způsobem, který nebrání korporaci dosahovat jejího účelu v souladu s právními předpisy a v souladu s nimi také v mezích zakladatelského právního jednání. Člen korporace by se proto měl zdržet všeho, co by mohlo znemožnit či ohrozit dosažení cíle a účelu korporace, v souladu se kterým byla právnická osoba ustanovena (viz § 144 o.z.).¹⁰⁰ To zahrnuje jak aktivní (např. účast a hlasování v nevyšším orgánu korporace), tak pasivní prvek chování (např. nepoškozovat dobré jméno společnosti).

Navíc i zde je třeba upozornit na to, co již bylo v textu uvedeno výše. Je třeba dbát na odlišování principu loajality členů korporace, resp. společníků obchodních korporací, a povinnost loajality členů volených orgánů právnických osob (viz § 159 odst. 1 o.z.). Důvodem je odlišný původ a funkce principu loajality a povinnosti loajality. Princip loajality je dovozován z fundamentálních zásad,

⁹⁹ In ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5

¹⁰⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5

na kterých stojí smluvní právo napříč vyspělými evropskými jurisdikcemi, a povinnost loajality je odvozována z konkrétních fiduciárních vztahů, kde také působí a neuplatní se tudíž jako obecná zásada právní.

3.4.2 Intenzita povinné loajality

Princip loajality, na rozdíl od povinnosti loajality, bude mít v právních vztazích nižší intenzitu, neboť se po členech korporace (např. společníci společnosti s ručením omezeným) nevyžaduje upřednostňovat zájmy korporace před svými vlastními, jak je tomu u jednotlivých členů volených orgánů (viz § 159 odst. 1 o.z.). Vychází se z toho, že členové korporací sledují i jiné zájmy, které se snaží různými prostředky dosahovat. Proto mohou být zájmy korporace i jejích členů rozporné. Např. otázka vyplacení dividend bude prosazována na straně společníků – akcionářů, ale nemusí být v souladu se zájmy korporace samotné. Jednání společníků prosazující výplatu dividend pak nebudou porušením povinné loajality, byť se zde nesledoval primární zájem korporace.

Rozlišná intenzita projevů principu loajality se projeví i v rámci různých forem právnických osob korporátního typu. V akciových společnostech lze, s ohledem na typicky oddělené vlastnictví od správy a řízení společnosti, očekávat nižší intenzitu působení principu loajality než ve společnostech osobních, byť se i v rámci akciových společností uplatní s ohledem na akcionářskou strukturu či výše podílu akcionáře. Akcionář podílející se větší mírou na řízení a správě korporace bude zavázán k loajálnímu chování více než minoritní akcionáři, kteří mají omezenou možnost ovlivňovat dění v korporaci. To ovšem minoritní akcionáře nediskvalifikuje z povinné loajality. Taktéž oni mohou porušit svoji loajalitu ke korporaci, a to v případech, kdy disponují tzv. blokační minoritou a jsou schopni zablokovat přijetí klíčových usnesení.

Naopak v osobní obchodní společnosti bude intenzita společníka vůči společnosti značně vysoká. Dvořák¹⁰¹ například považuje princip loajality působící mezi společníky a osobní obchodní společností za jednu z vůbec nejdůležitějších povinností, ze které ostatní povinnosti vyplývají nebo jsou s ní spojeny. Jako dílčí projevy této povinné loajality (konkrétně ve vztahu k veřejné obchodní společnosti) Dvořák např. uvádí povinnost dodržovat společenskou smlouvu, jednat v souladu s dobrými mravy a zásadami poctivého obchodního styku či nezneužívat postavení ovládající osoby.

¹⁰¹ DVOŘÁK, Tomáš. Osobní obchodní společnosti ve světle rekonstrukce českého obchodního práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 580 s. ISBN 978-80-7357-755-1.

Celkově vzato, úprava zakotvená v § 212 odst. 1 o.z. míří ve své podstatě na vytvoření určitých mantinelů pro chování členů korporace a pro chování korporace samotné a zaměřuje se svým obsahem na pokrytí různých projevů zjevného zneužití výkonu členských práv.¹⁰² Zákon tyto projevy nespécifikuje, proto otázku, zda člen korporace jednal v určitém případě požadovaným způsobem (loajálně), bude možné zodpovědět až po bližším zkoumání podmínek konkrétního případu.

Je zjevné, že projevy principu loajality a její obsah bude předmětem kontinuálního doktrinárního a judikaturního vývoje. Domnívám se, že i v tomto ohledu mohou jako východiska pro inspiraci posloužit závěry zahraniční právní vědy a judikatury.

V tuzemském právním prostředí se lze setkat se snahou princip loajality parcelovat či zobecnit na některé projevy. Lze se proto setkat s určitým konceptem toho, kdo je loajální člen korporace. Ten odpovídá osobě, která aktivně podporuje účel společnosti (loajálnost ke společenské smlouvě), neškodí společnosti a odvrací škody, které společnosti hrozí, v nutných případech upřednostní zájmy společnosti před zájmy vlastními, nezneužívá hlasů ve společnosti či se účastní nutných vnitřních změn, je-li to nezbytné a lze-li to po společníkovy spravedlivě požadovat.¹⁰³

Vedle obsahu principu loajality je třeba zmínit jeho funkci a popř. účel. Výše v textu byla již zmiňována interpretační funkce principu loajality dovozeného tuzemskou judikaturou. Vedle této funkce se v literatuře¹⁰⁴ setkáváme také s funkcí derogační a regulační.

Interpretační funkce povinnosti loajality umožňuje nahlížet na dílčí povinnosti v korporálních vztazích a určit, zda jsou tyto povinnými subjekty plněny požadovaným způsobem.

Derogační princip loajality může znemožnit aplikaci speciální normy tam, kde by aplikace konkrétní normy vedla k nespravedlivému rozhodnutí pro rozpor s principem loajality a pro případ mezer v právní úpravě se uplatní **regulační** funkce povinnosti loajality jakožto obecného pravidla chování.

¹⁰² LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, str. 1076.

¹⁰³ In DĚDIČ, J., ŠTENGLŮVÁ, I. ČECH, P., KRÍŽ, R. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 355-358.

¹⁰⁴ GABONAY, Andrea. K povinnosti loajality. Právní prostor [online]. *Právní prostor*, publikováno 8. října 2015 [cit. 23.1.2020].

3.5 Povinná loajalita v jednočlenné společnosti

Výše v textu jsem se zabývala povinnou loajalitou jako právním principem zakotveným v § 212 odst. 1 o.z. Tato povinná loajalita byla vymezena pro členy korporace ve vztahu ke korporaci a mezi těmito členy navzájem. Zbývá proto zodpovědět otázku, zda se tento princip může uplatnit i v rámci jednočlenné obchodní korporace, kterou může založit byť jediný zakladatel (§ 11 z.o.k.)¹⁰⁵.

Vzhledem k tomu, že korporaci vytváří jako právnickou osobu především společenství osob (§ 210 o.z.), bylo třeba se s jednočlennou společností vypořádat i v rámci právní úpravy. Řešení přineslo ustanovení § 210 odst. 2 o.z., ve kterém se explicitně stanovilo pravidlo, dle kterého je na právnickou osobu tvořenou jediným členem hleděno také jako na korporaci. Bylo tedy umožněno, aby kapitálovou společnost založil pouze jeden zakladatel, ovšem pro osobní společnosti a družstva to neplatí. Pro založení osobní společnosti jsou vyžadováni minimálně dva členi (viz § 95 a §118 z.o.k.) a v případě družstva tři (viz § 552 odst. 2 z.o.k.).

Domnívám se, že s ohledem na možný jazykový, logický a systematický výklad princip loajality dopadá i na jednočlennou společnost. Ostatně tento názor sdílí další autoři, když například Havel v komentovaném znění zákona o obchodních korporacích¹⁰⁶ neshledává, že by statut jednočlenné společnosti snižoval pravidla na ochranu zainteresovaných stran, typicky věřitelů. Princip loajality bude tudíž platit i v rámci jednočlenných společností.

3.6 Dílčí závěr

Princip loajality byl konstruován jako výkladové pravidlo, které má svoje kořeny ve fundamentálním principu smluvního práva – dobré víry. Bylo vytvořeno jako zvláštní pravidlo vedle povinné péče orgánů obchodních společností. Princip loajality, stejně jako jiné obecné právní zásady, přináší do obchodněprávních vztahů určitou neměnnost a stabilitu, kterou přináší právě neměnnost těchto principů a zásad v čase. Z tohoto hlediska se může naplnit jejich interpretační, normotvorná a mnohdy i derogační funkce.

Díky povaze korporace, coby institucionální smlouvě, se koncept dobré víry přenesl i do právní úpravy obchodních korporací, kde je také uplatňován. Princip

¹⁰⁵ Dle dikce § 11 z.o.k. může kapitálovou společnost založit jediný zakladatel. Ve druhém odstavci je doplněno pravidlo, dle kterého kapitálová společnost může mít také jediného společníka v důsledku soustředění všech podílů v jeho ruce.

¹⁰⁶ In ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, S. 27.

loajality bude předmětem zkoumání i u jednočlenných kapitálových společností, kde se uplatní, byť v jiné intenzitě, stejně jako u ostatních právnických osob kapitálového typu.

Dosavadní poznatky právní vědy a judikatury byly nedávno reflektovány do § 212 odst. 1 o.z. Zde je zformován princip, jež se uplatní pouze na členy právnických osob korporátního typu.

Ze systematického hlediska lze pak ustanovení § 212 odst. 1 o.z. považovat za konkretizaci obecného ustanovení § 6 o.z. stanovící v prvním odstavci povinnost jednat v právním styku poctivě a na posouzení chování, zda se člen korporace choval v souladu s principem loajality, se bude nahlížet také optikou dalších zásad, na kterých stojí soukromé právo. Zákon dále nevymezuje, co je obsahem tohoto principu a jaké další povinnosti či zákazy se s ním vážou. Je proto opět ponecháno na právní vědě a činnosti soudů, jakým způsobem tento princip pro použití v praxi rozvedou.

V neposlední řadě není princip loajality totožný s povinností loajality, která se uplatňuje ve vztazích mezi členy orgánů společnosti a společností samotnou. V tomto případě dosahuje také nižší intenzity. Navíc, povinnost loajality se dovozuje z cela jiného okruhu právních pravidel, a to konkrétně z institutu fiduciárního práva, o kterém byla řeč v první kapitole. Vedle povinnosti loajality a povinnosti péče, je tak požadavek povinné loajality dovozován i v rámci kodexu občanského práva jako obecná pravidlo/základ tohoto právního odvětví.

Povinnost loajality je spolu se standardem péče základem povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře a tím tvoří základ také pro řádnou správu a řízení obchodních korporací. V následující kapitole se budu zabývat klíčovou povinností loajality a s tím související povinnou péčí orgánů společnosti.

4. Povinnost Loajality

Rekodifikací soukromého práva bylo do zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve kterém nacházíme v § 212 odst. 1 princip korporální loajality, vtěleno další ustanovení týkající se povinné loajality, nikoliv v podobě obecné právní zásady, ale v podobě výslovně stanovené povinnosti, která stíhá každého, kdo přijme funkci člena voleného orgánu. Ta je vyjádřena v ustanovení § 159 odst. 1 o.z. (Pro právo obchodních korporací doplněno o pravidla jednání členů volených orgánů v § 51 a násl. z.o.k.).

4.1 Stručný úvod k problematice

Povinnost loajality stíhající členy všech volených orgánů právnických osob byla s účinností nového občanského zákoníku pod číslem 89/2012 sb. vtělena do ustanovení § 159 odst. 1 v následujícím znění: *„Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.“*

Ustanovení § 159 o.z. míří na úpravu požadavků na výkon funkce člena voleného, ale také jmenovaného či jinak povoleného orgánu právnické osoby a představuje jádro právní regulace závazku člena orgánu vůči právnické osobě.¹⁰⁷ Je proto možné toto ustanovení požadovat za **generální povinnost** stanovenou pro všechny osoby vykonávající funkci člena voleného orgánu právnické osoby.

Mezi členem voleného orgánu a právnickou osobou tak vzniká specifický právní vztah, který nicméně není občanským zákoníkem výslovně vymezen. Určité vodítko lze ale nalézt v zákoně o obchodních korporacích, kde zákonodárce postavil vztah člena voleného orgánu obchodní korporace a obchodní korporace najisto, když v § 59 odst. 1 z.o.k. dovedil, že práva a povinnosti se řídí přiměřeně ustanoveními občanského zákoníku o příkazu, ledaže by případně uzavřená smlouva o výkonu funkce nebo zákon stanovili něco jiného.

Z ustanovení § 59 odst. 1 z.o.k. podle některých autorů¹⁰⁸ vyplývá obecný princip aplikovatelný na obdobné soukromoprávní vztahy, resp. lze tento princip

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 sb., občanský zákoník, In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28.3.2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/index.seam>.

¹⁰⁸ Viz ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5.

vztáhnout na členy všech volených orgánů právnických osob. Proto, není-li stanoveno zákonem nebo smlouvou o výkonu funkce člena voleného orgánu právnické osoby něco jiného, lze na tyto vztahy subsidiárně použít právní úpravu občanského zákoníku v § 2430 a násl. pro příkazní smlouvu.

Pro loajalitu v obchodním právu je dále významné, že se setkáváme se **dvěma rozdílnými přístupy k povinné loajalitě**. Jednak se setkáváme s koncepcí povinnosti loajality konstruované pro korporátní vztahy skrze příkaz, aby tak mohlo dojít k jasnému odlišení (a vlastně i působení) povinnosti loajality vedle standardu péče. Druhým přístupem je ten, který následuje pozitivní právní úpravu a zabývá se loajalitou coby součástí povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Oba tyto přístupy považuji za důležité objasnit. Níže se proto zabývám povinností loajality jakožto fiduciární povinností vyplývající z příkazu a následně uvedu problematiku povinnosti loajality ve vztahu k péči řádného hospodáře.

4.2 Fiduciární povinnost loajality v příkazní smlouvě

Bylo konstatováno, že vztah mezi členem voleného orgánu právnické osoby, který se zavazuje vykonávat svoji funkci s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí, tj. s péčí řádného hospodáře, a právnickou osobou je vztahem, na nějž bude možné přiměřeně použít ustanovení občanského zákoníku o příkazu.

Sama právní úprava příkazu (§ 2430 a násl. o.z.) zakotvuje základní podmínky obstarání pro jiného – určitý standard péče, tj. příkazník má plnit příkaz poctivě a pečlivě podle svých schopností (§ 2432 odst. 1 o.z.). Jedná se o standard péče v příkazu mající kořeny v ABGB¹⁰⁹ z roku 1818. Jednání zmocněnce dle § 1009 ABGB zahrnovalo povinnost „*jednání podle svého slibu a plné moci, kterou obdržel, pilně a poctivě opatřiti.*“¹¹⁰ To dokládá, že co se týče podstaty příkazní smlouvy, základ zůstává stále stejný i ve srovnání s § 2432 odst. 1 o.z., který je vybudován na poctivosti a pečlivosti příkazníka.

Z poctivosti, coby základem vztahu mezi příkazníkem a příkazcem, pro některé autory¹¹¹ vyplývá, že se jedná o vztah založený především na důvěře.

Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5.

¹⁰⁹ JGS Nr. 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie (dále v textu jen „ABGB“).

¹¹⁰ § 1009 ABGB, In MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 14.

¹¹¹ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 15.

Podle tohoto přístupu je důvěra základním principem vztahu mezi příkazníkem a příkazcem, která zahrnuje závazek příkazníka chovat se v zájmu příkazce. Jinými slovy se skrze standard povinné péče v příkazu dovozuje povinnost loajality ve vztahu příkazce a příkazníka, byť je v občanském zákoníku vyjádřena jako povinnost jednat poctivě. Tím lze také dovodit v příkazní smlouvě mezi příkazcem a příkazníkem fiduciární vztah, z něhož se následně budou odvozovat konkrétní fiduciární povinnosti¹¹²

Uvedený koncept směřuje k rozlišování povinnosti loajality a standardu péče, neboť spíše než dovozování povinnosti loajality, jakožto součást povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře, z § 159 odst. 1 o.z., vyvozuje pro členy volených orgánů obchodních společností loajalitu z příkazu, který se v souladu s § 51 odst. 1 z.o.k. použije na tyto vztahy přiměřeně (pokud tomu budou svědčit další okolnosti).

Výše uvedené implikuje další podstatný závěr. Fiduciární povinnost loajality se chápe jako ústřední povinnost, ze které pramení další povinnosti mající charakter fiduciárních povinností. Budeme-li pak na vztah člena voleného orgánu obchodní společnosti (např. statutárního orgánu) a obchodní společnosti nahlížet optikou fiduciárního vztahu, pak vedle povinnosti loajality budou z tohoto vztahu vyplývat i další fiduciární povinnosti související s výkonem funkce člena voleného orgánu obchodní společnosti.

Fiduciární povinnost loajality je některými autory konstruována jako určitý limit jednání povinné osoby, který je tradičně doplněn o další limit jednání, tj. o standard péče. V tuzemském právním prostředí bude tímto dalším požadavkem na volené členy orgánů právnických osob povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře dovozované z ustanovení § 159 odst. 1 o.z. s tím, že je povinnost loajality konstruována jako součást povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře. V následující části této práce se budu zabývat druhým koncepčním přístupem k povinnosti loajality, který je mnohdy terčem kritiky, byť de facto navazuje na právní úpravu před rekonstrukcí soukromého práva.

¹¹² MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>

4.3 Povinnost loajality jako součást péče řádného hospodáře

Samotná formulace § 159 odst. 1 o.z. přinesla řadu dalších otázek, které nesměřují pouze do právní povahy vztahů mezi členem voleného orgánu a právnickou osobou, ale směřují také do vymezení obsahu v ustanovení uložených povinností a vztahu jejich jednotlivých složek.

4.3.1 K některým úvahám de lege ferenda

Po značně dlouhou dobu vedla (a stále vede) odborná veřejnost z oblasti obchodního práva diskuzi, zda je české pojetí povinnosti loajality, svojí povahou samostatně stojící fiduciární povinnost pramenící ze vztahu někoho k někomu, nebo je skutečně součástí péče řádného hospodáře. Jako problematické se u mnohých autorů především zdálo, že tato koncepce neodpovídá typickému rozlišování povinnosti loajality („duty of loyalty“) a povinnosti péče („duty of care“). Poukazují na rozlišování těchto povinností v zahraničí, kde toto téma nedělá, konkrétně v oblasti common law, žádné větší problémy. Např. v právní oblasti common law se oba tyto instituty tradičně rozlišují, neboť plynou z jiného právního zdroje. Povinnost loajality je jako stěžejní fiduciární povinnost odvoze z práva ekvitního, na rozdíl od povinnosti péče, která se vyvinula z common law.¹¹³ Jiní autoři naopak formulaci § 159 odst. 1 o.z. jako problematickou nevnímají a povinnost péče řádného hospodáře považují za obdobnou zahraničním úpravám postavených na bázi duty of care a duty of loyalty.¹¹⁴

Setkáváme se proto s názorem, že řešení, které rekodifikace soukromého práva přinesla, je jen zdánlivým řešením¹¹⁵. Předmětem diskuze je proto i nadále otázka, zda je vhodné rozlišovat povinnost loajality a povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře, k nimž se osoba přijímající funkci člena voleného orgánu zavazuje, a zda je potřeba do budoucna ustanovení zákona vhodněji formulovat.

4.3.2 K některým úvahám de lege lata

Odhlédneme-li od probíhající diskuze některých odborníků, je třeba konstatovat, že povinnost loajality (dle pozitivního práva) bude v tuzemském právu vždy spojena s povinností péče řádného hospodáře a minimálně ve vztahu ke

¹¹³ In MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>.

¹¹⁴ Např. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, 1s. 133 a násl.

¹¹⁵ Viz JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, str. 281-286.

standardu péče bude mít určitou preventivní funkci. Preventivní funkce povinné loajality se projeví především v hodnocení povinné osoby, zda naplnila požadavky standardu povinné péče, tj. zda postupovala s péčí řádného hospodáře.

Při hodnocení plnění těchto povinností, bude proto třeba zohlednit i povinnosti vyplývající z fiduciárního právního vztahu mezi členem voleného orgánu a obchodní společností. Povinnost loajality tak v tomto smyslu zajišťuje řádný výkon péče řádného hospodáře. Nadto, člen voleného orgánu právnické osoby dostojí své povinnosti jednat s požadovanou péčí pouze v případě, že bude postupovat v zájmu této právnické osoby (povinnost loajality). Tomuto také odpovídá nová formulace § 159 odst. 1 o.z., tj. dvousložkové pojetí péče řádného hospodáře.

Konkrétně byla povinnost jednat s péčí řádného hospodáře s účinností nového občanského zákoníku zavedena jako **obecná povinnost** člena voleného orgánu právnické osoby **soukromého** práva¹¹⁶. Na základě tohoto obecného pravidla se povinnost péče řádného hospodáře uplatní na každého, kdo přijal funkci člena voleného orgánu, a to v jakékoli soukromé právnické osobě.

V souladu s ustanovením § 159 odst. 1 o.z. nová právní úprava zahrnuje pod tuto povinnost standardu péče dvě složky¹¹⁷, a to jednak povinnost vykonávat funkci člena voleného orgánu právnické osoby s nezbytnou loajalitou (povinnost loajality), a jednak povinnost činit tak s potřebnými znalostmi a pečlivostí (požadovaný standard péče).

Domnívám se, že tato právní úprava do značné části reflektuje předchozí právní úpravu, v rámci které byla povinnost loajality taktéž dovozována jako součást náležité péče. Nejvyšší soud ve vztahu k povinnosti loajality a povinnosti péče například konstatoval: „Podle § 194 odst. 5 věty první obch. zák. byli členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s náležitou péčí. Součástí náležité péče bylo mimo jiné i to, že člen představenstva dává při rozhodování v představenstvu přednost zájmům společnosti před zájmy akcionáře, který jej do představenstva vahou svých hlasů prosadil, a nenechá se při výkonu funkce tímto akcionářem ovlivňovat (povinnost loajality). Uvedené platilo obdobně

¹¹⁶ Pozn. Pokud přijmeme jako pravdivý argument, že lze za voleného člena orgánu právnické osoby považovat také člena statutárního orgánu povolaného zákonem, pak se tato právní úprava bude vztahovat beze všech pochyb také na společníky veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti.

¹¹⁷ Obdobně viz VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 202.

i pro výkon působnosti jednatele ve společnosti s ručením omezeným (srov. § 135 odst. 2 obch. zák.).“¹¹⁸ Je třeba ovšem upozornit na to, že dřívější úprava rozlišovala mezi občanskoprávním a obchodněprávním režimem, což dnes neplatí a nadále existuje pouze jeden občanskoprávní režim.

V oblasti korporátního práva byla pak povinnost jednat s péčí řádného hospodáře vtělena také do zákona o obchodních korporacích, a to konkrétně mezi ustanovení upravující pravidla jednání členů voleného orgánů (§ 51 a násl. z.o.k.). Právní úprava péče řádného hospodáře není ovšem s obecnou koncepcí obsaženou v občanském zákoníku totožná, ale je pro vztahy v rámci korporátního práva specificky upravena. V zákoně o obchodních korporacích je povinnost péče řádného hospodáře konstruována jako tří složková, tj. po povinných osobách vyžaduje pečlivost, uplatnění potřebných znalostí a nezbytnou loajalitu.

Lze konstatovat, že jednání povinné osoby, tj. člena voleného orgánu právnické osoby, má dané určité limity. Ty jsou tradičně shrnuty pod povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a dále se rozpadají do dvou segmentů. Jedním je povinnost loajality, která se dovozuje z fiduciárního vztahu mezi principálem (korporace) a agentem (člen voleného orgánu) a druhým je standard péče, tj. požadavek vykonávat funkci člena voleného orgánu právnické osoby s potřebnými znalostmi a pečlivostí.

Stanovením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře zákon vyjadřuje předpoklad a zároveň požadavek určitého standardu jednání tam, kde je potřeba zajistit určitou kvalitu postupu povinné osoby. Z dosavadních poznatků právní vědy a judikatury se ukazuje, že se jedná především o situace, kde je povinná osoba zavázána pro někoho jiného obstarat nějakou záležitost nebo spravovat majetek. To ostatně odpovídá obecnému vymezení fiduciárních vztahů.

4.3.3 Vymezení povinnosti loajality

Bylo již v předešlé kapitole zmíněno, že povinnost loajality se značně liší od principu loajality, a to minimálně do intenzity svého působení na konkrétní vztahy a také co do obsahu této povinnosti. Pro vymezení vztahu mezi povinností loajality a povinností péče řádného hospodáře vyplývající z § 159 odst. 1 o.z. je třeba si také tuto povinnost vymezit v kontextu tohoto ustanovení, byť již bylo výše pojednáváno o povinnosti loajality coby fiduciární povinnosti. Domnívám se, že

¹¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.2.2009, sp. zn. 29 Cdo 3865/2008, In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13.2.2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/index.seam>.

fiduciární povaha není vyloučena ani u výkladu ustanovení § 159 odst. 1 o.z., byť se může zdát formulace tohoto ustanovení nevhodná právě pro tradiční rozlišování duty of loyalty a duty of care. Některé otázky zůstávají být proto nejasné, na jiné se však již dostalo ustálených odpovědí.

Zdá se, že se ustálila také definice povinnosti loajality v kontextu § 159 odst. 1 o.z. v odborné literatuře, a tak se setkáváme především s vymezením této povinnosti, jako závazek člena voleného orgánu korporace sledovat ve všech záležitostech obchodní korporace především zájem této korporace, a to na úkor zájmu takového člena voleného orgánu, popř. jiné osoby.¹¹⁹ Toto vymezení odpovídá tomu, co již bylo řečeno ohledně loajality samotné, neboť pokud se jedna osoba druhé osobě zaváže k loajálnímu chování, zavazuje se tato osoba upřednostnit zájmy celku před zájmy individuálními, což také vyplývá z čestnosti a ohleduplnosti osoby, jež má plnit závazky z dobrovolného sebeomezení.¹²⁰ Jiní autoři¹²¹ definují loajalitu pro oblast obchodního práva jako věrnost zájmům obchodní korporace.

Jinou otázkou jsou pak samotné projevy této povinnosti, neboť loajalita může v určitých případech vyžadovat jak aktivní, tak jindy pasivní chování členů volených orgánů obchodních korporací. Také Čech konstruuje aktivní a pasivní složku povinné loajality. První z těchto dvou složek zahrnuje povinnost aktivního přístupu k záležitostem obchodní korporace s odhodláním naplnit cíle a účel společnosti. Druhá složka, pasivní, na druhé straně zakazuje takové jednání člena voleného orgánu vůči společnosti, které by mohlo působit proti jejím zájmům. Jinými slovy: Pasivní složka v tomto kontextu představuje zákaz určitých jednání, aktivní složka pak naopak vyžaduje aktivní podporu zájmů společnosti.¹²²

Samotný obsah povinnosti loajality není ale zcela jednoduše seznatelný a bude třeba jej dovozovat v rámci konkrétních případů. Stejně tak jako v případě principu loajality, bude možné se částečně inspirovat zkušenostmi zahraničních právních úprav, ze kterého naše právní úprava hojně čerpá i v této oblasti.

¹¹⁹ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*, 3/2007, s. 4-16.

¹²⁰ ROYCE, Josiah. *The Philosophy of loyalty* [online]. New York : MacMillan – Robarts Library University of Toronto 1908, 444 s. [cit. 2.1.2020]. Dostupné na WWW: <https://archive.org/details/philosophyloyal00roycuoft/page/14/mode/2up>.

¹²¹ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností. V praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 158.

¹²² JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, str. 281-286.

Jistým vodítkem pro určení obsahu povinnosti loajality může posloužit ustálená judikatura soudů či poznatky z odborné literatury. Je pravděpodobné, že se vymezení obsahu povinnosti loajality bude lišit s ohledem na konkrétního autora. Například Josková¹²³ za tradiční součásti povinnosti loajality řadí povinnost mlčenlivosti, zákaz odstoupení z funkce v nevhodnou dobu, zákaz konkurence, pravidla týkající se konfliktu zájmů (pasivní složka povinnosti loajality) a povinnost člena voleného orgánu korporace chránit a podporovat zájmy společnosti. K tomu dále dodává, že povinnost loajality nelze stranami ani vyloučit, ani zmírnit. Uvedené tvrzení vyvozuje z ustanovení § 53 odst. 2 z.o.k., který směřuje k ochraně společnosti před nekalým jednáním jejích členů. Toto ustanovení se vykládá¹²⁴ tak, že dopadá nejen na omezení ve společenské smlouvě či stanovách, ale také na případné jakékoli smlouvy nebo části smlouvy o výkonu funkce uzavřené za účelem omezení odpovědnosti člena voleného orgánu obchodní společnosti. Z tohoto důvodu nebude možné omezit ani povinnost loajality.

Pokud bychom se za účelem dovození obsahu povinnosti loajality chtěli inspirovat zahraniční právní doktrínou zjistíme, že se jednotlivé závěry autorů sice více či méně liší, ovšem napříč jednotlivými jurisdikcemi se dostáváme ke sjednocujícímu prvku. Tím je účel regulace směřující k tomu, aby člen voleného orgánu právnické osoby korporace upřednostnil zájmy této společnosti před těmi svými a nedošlo tak ke zneužití svěřených oprávnění k prospěchu člena voleného orgánu, popřípadě k prospěchu třetí osoby. To lze formulovat jako zákaz obohatit se na úkor společnosti („non-profit rule“). Tento zákaz se dovozuje z fiduciárních vztahů a je typický především pro oblast anglosaského práva. Tam se profiluje vedle zákazu konkurenčního jednání („non-conflict rule“) a je s ním zároveň značně provázán, mj. se jedná o dva vedle sebe stojící ekvitrní principy tvořící povinnost zamezit střetu zájmů.¹²⁵ V tuzemské odborné literatuře¹²⁶ je dokonce toto pravidlo považováno za jádro povinnosti loajality, na které pravidla pro konflikt zájmů pouze navazují jako pomocný element, neboť non-profit rule zakazuje získat jakoukoliv výhodu, resp. získat jakoukoliv hodnotu patřící společnosti, a naproti

¹²³ JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, str. 281-286.

¹²⁴ Komentované znění § 53 z.o.k., In ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, S. 141.

¹²⁵ MAYSON, Stephen W. et al. *Company Law*. 2016-2017 Edition. Oxford : Oxford University Press, 2017, s. 503.

¹²⁶ Viz JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, str. 281-286.

tomu pravidla o konfliktu zájmů „pouze“ zamezují tomu, aby se člen voleného orgánu korporace, nebo jiná spřízněná osoba, obohatil na účet korporace.

4.3.4 Vymezení standardu péče

Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře je vedle povinnosti loajality („duty of loyalty“) také doplněna o standard péče, který by mohl odpovídat povinnosti péče („duty of care“) z oblasti common law. Standard péče je tak dalším limitem ovlivňující jednání povinné osoby, která ovšem nemá ve smyslu ustanovení § 159 odst. 1 o.z. fiduciární povahu. Tato péče obvykle pro povinou osobu vyplývá buď ze zákona, nebo se konkrétní požadavky mohou opírat o domluvené podmínky výkonu funkce.

Standard péče v tomto kontextu představuje stanovení požadované kvality péče (standardu) v souvislosti s výkon funkce povinné osoby, který sice může být předmětem konkretizace a negociace stran, ovšem stále je třeba mít na paměti, že je povinnost péče řádného hospodáře povinností zákonnou¹²⁷ a zákonem požadovaný standard péče by neměl být limitován.

Právní předpisy pracují s různými standardy péče odvislých od očekávaných vlastností konkrétní osoby, která se zavazuje k dané povinnosti. V tomto smyslu je povinná péče chápána ve smyslu „měřítká“. Povinnost péče řádného hospodáře je ale v občanském zákoníku konstruována jako právní povinnost, jejímž prostřednictvím je konstruován princip profesionální správy a řízení právnické osoby soukromého práva¹²⁸.

Pozitivní právní úprava vymezuje povinnost péče řádného hospodáře, resp. standard péče, obecně. Z pohledu korporátního práva se jednání povinné osoby posuzuje ještě s přihlédnutím na jednání jiné rozumně pečlivé osoby v obdobné situaci (§ 52 odst. 1 z.o.k.). Na první pohled se pak může zdát, že pozitivní právo rozlišuje dva standardy péče, a to péči řádného hospodáře a péči rozumně pečlivé osoby, ale takovýto výklad nebyl přijat a z textu zákona se tak dovozuje, že je rozumně pečlivá osoba chápána jako řádný hospodář.

Pokud tedy zákon o obchodních korporacích ve svém ustanovení § 52 odst. 1 k posouzení, zda člen voleného orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, vyžaduje

¹²⁷ In ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, S. 141.

¹²⁸ Komentované znění § 159 o.z., In ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 23.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5

přihlédnout k rozumně pečlivé osobě, bude vhodné si za tuto osobu představit jiného řádného hospodáře. Tímto postupem pak bude naplněn požadovaný obecný standard péče řádného hospodáře konstruovaný v § 159 odst. 1 o.z.

K tomu je třeba poznamenat, že zákon nedefinuje a jinak nevymezuje jednotlivé složky péče řádného hospodáře (pečlivost, potřebné znalosti ani nezbytnou loajalitu), neboť jsou tyto konstruovány jako abstraktní míra požadované péče¹²⁹. Formulace zákona umožňuje aplikovat tento standard péče, jakožto absolutní míry požadované péče, v různých situacích a dovodit obsah těchto povinností ve vztahu ke konkrétnímu jednání dané osoby.

To, že se bude obsah povinností konkretizovat ve vztahu povinné osobě a jejímu jednání ovšem neznamená, že by snad měl být předpokládáný standard péče přizpůsobován subjektivním vlastnostem člena voleného orgánu právnické osoby. Povinnost jednat s péčí má dle většinového názoru autorů¹³⁰ povahu objektivní. Například Bejček¹³¹ se domnívá, že: „z povahy obchodních společností vyplývá spíše objektivní standard požadavků na výkon funkcí, které neleze přizpůsobovat a měnit podle toho, kdo se právě ve funkci nachází.“ Stejně tak se domnívá Čech¹³², byť ne zcela bez výhrad. Za ústřední problém objektivizace povinné péče považuje Čech glorifikaci průměrnosti, kdy je sice objektivně zvýšen standard jednání u členů orgánů, kteří by jinak nepostupovali dostatečnou péčí, ale zároveň nemotivuje ty povinné osoby, které by vzhledem ke svým schopnostem a zkušenostem byli nuceni ještě k vyššímu standardu výkonu funkce, pokud by se na plnění povinného standardu péče hledělo s ohledem na subjektivní přístup.

Naproti tomu Vítek¹³³ konstruuje pro posouzení jednání povinné osoby jak objektivní, tak subjektivní měřítko. Jako objektivní měřítko chápe povinnost každého člena orgánu jednat s pečlivostí, pozorností a pílí odpovídající průměrnému členu orgánu. Od subjektivního měřítka se odráží míra píle, pečlivosti a pozornosti člena voleného orgánu, resp. tato míra bude určena na základě individuálních okolností. Subjektivní prvek je v tomto smyslu faktor zpřísnující

¹²⁹ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 15.

¹³⁰ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 36..

¹³¹ BEJČEK, Josef. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15., č. 17, s. 613-624. ISSN 1210-6410.

¹³² ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*, 3/2007, s. 4-16. ISSN 1210-6410.

¹³³ VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 153.

objektivní kritérium. Bude pak záviset na subjektivním měřítku, zda bylo dodrženo objektivní stránka výkonu funkce dle §159 odst. 1 o.z.

4.4 Dílčí závěr

Povinnost péče řádného hospodáře byla do nového občanského zákoníku vtělena do ustanovení § 159 odst. 1 (pro obchodní korporace viz § 51 a násl. z.o.k.). Jedná se o formulaci reflektující předchozí právní úpravu, jež byla vybudována na obdobné bázi jako jsou v zahraniční doktríně využívané principy duty of care a duty of loyalty. Tuzemská právní úprava se ovšem v přístupu k tomuto konceptu liší, a proto je stále předmětem veřejné diskuze otázka, zda je rozdíl mezi povinnostmi loajality a povinnostmi postupovat s péčí řádného hospodáře.

V literatuře se tak setkáváme s vyvozováním povinnosti loajality z příkazu, který se obdobně použije na vztah mezi členem voleného orgánu a právnickou osobou korporátního typu. Je podtrhována fiduciární podstata povinnosti loajality a vedle ní (odděleně) se staví povinnost péče řádného hospodáře. Ovšem jak princip duty of loyalty, tak princip duty of care spolu souvisí a navzájem se doplňují a vytváří limity pro jednání povinné osoby. Zřejmě i proto byla českým zákonodárcem zvolena jiná koncepce.

Nově byla péče řádného hospodáře formulována jako obecné pravidlo pro všechny členy volených orgánů právnických osoba soukromého práva. Díky svému systematickému řazení v občanském zákoníku se tato povinnost použije na všechny právnické osoby soukromého práva. Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře je v zákoně formulována všude tam, kde je potřeba zajistit, aby byl povinnou osobou dodržen konkrétní standard jednání, a to v případech, kde se zavázala k určité záležitosti nebo ke správě majetku jiné osoby.

Podle současné právní úpravy povinnost péče řádného hospodáře zahrnuje dvě složky, a to standard péče a povinnost loajality. Přestože lze povinnost loajality vnímat jako samostatnou povinnost vyplývající z fiduciárních vztahů (jedná se typicky o fiduciární povinnost), nelze tuto povinnost od standardu péče oddělit, neboť obě tyto povinnosti představují určité limity jednání povinné osoby. Navíc, princip loajality má ve vztahu k povinnosti péče tzv. preventivní funkci. Ta se projevuje v tom, že člen voleného orgánu právnické osoby nemůže jednat s povinnou péčí, pokud by zároveň nejednal v zájmu společnosti (povinnost loajality). Ostatně to potvrdil také Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 20. října 2009, sp. zn. 29 CDO 3775/2008, když konstatoval: „*Jednáním v rozporu se zájmy*

společnosti totiž nemůže být jednáním s péčí řádného hospodáře, jehož podstatou je právě ochrana zájmů společnosti.“

5. Následky porušení povinnosti loajality

Dojde-li v právních vztazích k porušení právní povinnosti, je tato skutečnost většinou osob spojována s odpovědností v právním smyslu. Stejně tak, pokud bude porušen princip loajality nebo povinnost loajality, bude očekáván právní negativní následek, zvláště pokud byla způsobena újma v majetkové či nemajetkové sféře jiné osoby.¹³⁴ Jiné budou tyto následky u porušení obecného principu loajality a jiné u povinnosti loajality.

5.1 Následky porušení principu loajality

Podstatou principu loajality je převzatý závazek „věrnosti“, tj. závazek člena korporace chovat se vůči korporaci čestně a zachovávat její vnitřní řád. Také sama korporace je zavázána k určitým povinnostem vůči svým členům. Nesmí je bezdůvodně zvýhodňovat nebo nezvýhodňovat a je povinna šetřit jejich členská práva i oprávněné zájmy. Nadto je dovozováno, že tento princip působí i mezi samotnými členy navzájem.

Závazek „věrnosti“, tj. loajality, na sebe bere osoba tím, že dobrovolně vstoupí do korporace a stane se jejím členem. Korporaci vzniká její závazek přijetím této osoby za jejího člena. Obsah závazku povinnosti člena a korporace chovat se loajálně není nikde jasně vymezen a dovozuje se s odkazem na tuzemské i zahraniční právní závěry odborné veřejnosti, stejně tak jako na závěry plynoucí z činností soudů. Navíc z principu loajality plynou další povinnosti, které nejsou zákonem přímo upraveny, ale budou podléhat obecnému principu loajality. Některé povinnosti je proto možné dovodit přímo ze zákona, jiné ovšem budou dovozovány až za použití principu loajality jako interpretačního nástroje v konkrétním případě.

Pravidla povinné loajality odpovídají jejímu významu v právní úpravě. Kladou za cíl působit preventivně (ale také motivačně) proti případnému bezdůvodnému poškozování zájmů členů korporace a korporace samotné. Lze předpokládat, že dodržování principu loajality bude přispívat k nerušené realizaci cílů a účelu korporace, stejně tak jako k realizaci zájmů jejich členů. Naopak v případě porušení tohoto závazku bude možné se jednak po účastníkovi domáhat splnění této povinnosti, jež pro něj z členství v korporaci vyplývá, a jednak budou pro něj z porušení jeho povinností vyvozovány důsledky. Odpovědnost za porušení

¹³⁴ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 356 a násl.

loajality tak bude probíhat v obdobném režimu, jako odpovědnost za porušení jiných právních povinností.

Působení loajality v korporálních vztazích dosahuje různé intenzity podle konkrétních případů. Stejně tak i porušení loajality může nabývat různé intenzity. Některá porušení tohoto principu se neprojeví příliš významně a některé se projevit nemusí vůbec. Následkem takového porušení může být „pouhá“ reakce účastníků korporálních vztahů. Jiné porušení povinnosti loajality bude příčinou vzniku následku, coby sekundární povinnosti k náhradě škody nebo postihem takového jednání neplatností či zdánlivostí.

Vzhledem k povaze povinné loajality jako obecného právního principu nelze podat vyčerpávající výčet příkladů porušení povinné loajality a výklad proto není možné zpracovat zcela systematicky. Je to tím, že se obsah principu loajality v čase s právní praxí mění a je upřesňován rozhodovací činností soudů.

Pokud se zaměříme na § 212 odst. 1 o.z. a povinnosti, které z tohoto ustanovení vyplývají, lze uvažovat o následcích vznikajících ve třech rovinách korporálních vztahů. První je povinná loajality člena ke korporaci, druhá je povinná loajalita korporace k svému členovi a poslední je povinná loajalita dovozující se ve vztahu mezi členy korporace navzájem.

Prvním okruhem porušení korporální loajality bude vyplývat ze závazku člena korporace chovat se vůči ní čestně a zachovávat její vnitřní řád. Typickým příkladem¹³⁵ je porušení povinnosti společníků svolat valnou hromadu do jednoho měsíce v případě, že společnost nemá jednatele. Pokud tak společníci neučiní, lze jejich jednání kvalifikovat jako porušení korporální loajality. Naopak bude jako nelajální hodnoceno chování společníka, který svolá valnou hromadu, aniž budou splněny podmínky takového svolání.

Jako dalším případem porušení povinné loajality ze strany členy korporace lze uvést porušení povinnosti loajality dovozené Vrchním soudem v Praze¹³⁶, který konstatoval, že *„vedle povinnosti splatit řádně a včas svůj vklad z právních předpisů vyplývá tzv. povinnost loajality společníka ke společnosti, tedy povinnost nečinit vůči společnosti úkony, které by měly negativní vliv na její podnikání,*

¹³⁵ In JOSKOVÁ, Lucie. Kdy a jak svolat valnou hromadu s.r.o.? *Rekodifikace & praxe. Statě.* Praha: Wolters Kluwer, 4/2014, 32. s. ISSN 1805-6822.

¹³⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009, In In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13.3.2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/index.seam>.

na realizaci jejího předmětu podnikání, resp. činnosti. Společník nesmí činit vůči společnosti takové úkony, které jsou způsobilé ji poškodit, a to jak ve směru ke třetím osobám, tak i ve směru ke společníkům.“

Následek takového chování bude důvodem pro prohlášení za neplatné usnesení členské schůze spolku (§ 258 a násl. o.z.), stejně tak jako usnesení valné hromady obchodních korporací, tj. obchodních společností i družstva. Vedle neplatnosti usnesení členské schůze spolku či družstva anebo usnesení valné hromady obchodních společností, bude dalším možným následkem povinnost nahradit vzniklou škodu porušením smluvní povinnosti podle § 2913 o.z.¹³⁷ Samotný způsob náhrady škody se bude řídit ustanovením § 2951 a násl. o.z., dle kterého má být škoda nahrazena primárně uvedením do předešlého stavu. Teprve není-li to možné, anebo o to požádá poškozený, nahradí se škoda v penězích. Ponecháme-li stranou problematiku možnosti náhradu újmy soudem přiměřeně snížit, osoba bude povinna hradit skutečnou škodu, tj. ušlý zisk (§ 2952 o.z.).

Druhý okruh následků se bude týkat porušení zákazu korporace bezdůvodně svého člena znevýhodnit nebo naopak bezdůvodně zvýhodnit. Tato skupina následků bude vyplývat ze zákona a také ze samotné povahy členství. I v tomto případě bude možným následkem prohlášení usnesení členské schůze nebo popřípadě valné hromady za neplatné či může vzniknout povinnost k náhradě vzniklé škody, byť na rozdíl od prvního okruhu následků porušení loajality, zde se bude jednat o porušení zákonné povinnosti (§ 2910 o.z.).¹³⁸

Dovozování porušení povinné loajality společníků navzájem bude, domnívám se, mnohdy navázáno na porušení povinnosti společníka vůči společnosti. Společník, který podá šikanózní žalobu vůči společnosti bude významným negativním zásahem do chodu společnosti samé, ale také do vztahů mezi společníky, kteří tak mohou být poškozeni ve smyslu svých oprávněných zájmů, které skrze svoje členství v právnické osobě realizují. Sama společnost může být i značně finančně poškozena, když by ji taková žaloba například znemožnila uzavřít lukrativní smlouvu. Minimálně se bude jednat o vzniklou škodu v podobě marných nákladů na právní zastoupení a soudní poplatek.

V oblasti následků porušení korporační loajality se dá v neposlední řadě předpokládat, že se této budou častěji dopouštět většinoví členové, ať již

¹³⁷ In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1 vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, s. 815 a násl.

¹³⁸ In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1 vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, s. 815 a násl.

prostřednictvím většiny svých hlasů ve společnosti nebo také zneužitím pozice ovládající osoby. Tím není ovšem vyloučena eventualita, že se porušení svých povinností dopustí menšinový člen. I ten může také svého postavení zneužít, třeba v případě blokační minority.¹³⁹

Závěrem je třeba upozornit, že dovozování porušení povinné loajality bude třeba zvažovat vždy v souladu s konkrétním případem. Člen korporace má právo hájit a uplatňovat své legitimní zájmy, které mohou být (a budou) mnohdy v rozporu se zájmy jiných členů korporace a korporace samotnou. Osoba přijata za člena korporace neztrácí možnost hájit svá práva (soudně či mimosoudně), a to i vůči korporaci samotné.

5.2 Následky porušení povinnosti loajality

Rekodifikace soukromého práva zavedla do občanského zákoníku pravidlo, dle kterého je každá osoba, jež přijme funkci člena voleného orgánu zavázána k výkonu této funkce s péčí řádného hospodáře. Stejně tak jako u principu loajality, vztahuje se toto pravidlo na všechny právnické osoby, tedy i obchodní korporace, byť je tato povinnost pro oblast obchodního práva doplněna o další povinnosti tvořící v souhrnu předpoklady pro řádný výkon správy obchodní korporace.

Povinnost péče řádného hospodáře byla konstruována de facto jako dvousložková: povinnost loajality a standard péče. Příkladů porušení péče řádného hospodáře bude opět celá řada, a stejně tak jako v předchozím případě, i se bude dovozovat z konkrétního případu. Obzvlášť to bude platit o povinnosti loajality, která zahrnuje další povinnost v zákoně dále nespecifikované.

Povinnost loajality je tradičně považována za fiduciární povinnost, jež bude vyplývat z fiduciárních vztahů. To ovšem na jasnosti obsahu této povinnosti ničemu nepřispívá a je proto předmětem hojné odborné diskuze. Stejně tak není zcela jednoznačné, zda samotné porušení povinnosti péče řádného hospodáře je porušením smluvní či zákonné povinnosti. Lze se přiklonit k převažujícímu názoru, že vzhledem k tomu, že i vztah člena voleného orgánu a korporace má smluvní povahu, bude také porušení povinnosti loajality zakládat smluvní povinnosti ve smyslu § 2913 o.z., byť povinnost řádného hospodáře vyplývá přímo

¹³⁹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek 1* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www: https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5

ze zákona.¹⁴⁰ Pokud by se nejednalo o smluvní povinnost, pak by se obsah odpovědnosti lišil podle typu deliktu. A tak by v případě žaloby akciové společnosti na člena představenstva pro porušení povinnosti péče řádného hospodáře, bylo třeba nejprve dovodit, zda se jedná o zákonnou či smluvní povinnost. Samotné posouzení nároku se bude řídit obecnými předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti, a to splnění podmínky existence protiprávního jednání, újmy (majetkové či nemajetkové sféry) a kauzální nexus.

Také povinnost nahradit újmu způsobenou porušením povinnosti loajality zahrnuje v souladu s § 2894 o.z. povinnost osobě nahradit škodu. V případě korporátního práva se pak bude jednat jak o škodu majetkovou, tak nemajetkovou (viz § 3 z.o.k.). Pro korporátní vztahy je dále v obchodním zákoníku stanovena povinnost vydat obchodní korporaci prospěch, který povinná osoba získala protiprávním jednáním (porušením povinnosti péče řádného hospodáře) a v případě, kdy to možné není, musí tato osoba získaný prospěch nahradit v penězích (viz § 53 odst. 1 z.o.k.). Vypořádání této újmy může být předmětem smlouvy uzavřené mezi obchodní korporací a povinnou osobou (člen voleného orgánu). Konkrétní pravidla tohoto specifického způsobu vypořádání obsahuje § 53 z.o.k. Je třeba poznamenat, že předmětem nemůže být vzdání se práva na náhradu újmy. To by bylo jednak opětovně v rozporu s péčí řádného hospodáře¹⁴¹, a jednak to není ani přípustné v souladu s ustanovením § 2898 o.z.¹⁴²

Následkem porušení povinnosti péče řádného hospodáře bude mít v oblasti korporátního práva další následky. Především se jedná o pravidlo **přenosu důkazního břemene** na člena voleného orgánu obchodní korporace (§ 52 z.o.k.), který bude společností žalován pro způsobenou újmu v důsledku porušení povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře. To je ovšem podmíněno tím, že společnost prokáže, že jí vznikla újma, a to v přímé souvislosti s jednáním povinné osoby. Mancelová¹⁴³ v této souvislosti uvádí situaci, kdy představenstvo akciové společnosti schválí nákup akcií konkrétní společnosti jevící se zprvu úspěšně, ale

¹⁴⁰ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, s. 815 a násl.

¹⁴¹ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 78.

¹⁴² DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Savzek I. Díl první: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 356 a násl.

¹⁴³ In MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 79.

následně dojde k jejímu úpadku, což obchodní společnosti, která tyto akcie koupila, způsobí finanční ztráty.

Pokud tedy společnost prokáže, že jí byla jednáním povinné osoby způsobena újma, dojde k přenosu důkazního břemene na povinnou osobu, jež naopak bude muset pro účely svého vyvinění prokázat, že svoji povinnost péče řádného hospodáře neporušil. V této fázi se také projeví další pravidlo corporate governance, a to je pravidlo podnikatelského úsudku zakotveného v § 51 z.o.k.

Vedle **ručení člena voleného orgánu** obchodní korporace podle § 159 odst. 3 o.z., je zákonem o obchodních korporacích konstruován také speciální důsledek porušení povinné péče, a tím je vznik zvláštních povinností při úpadku. Současná právní úprava je obsažena v § 68 z.o.k. a je postaveno na možnosti soudu rozhodnout, že **člen/členové statutárního orgánu** (stávající i bývalý), bude ručit za splnění povinností obchodní společnosti, pokud bylo rozhodnuto o úpadku společnosti a člen statutárního orgánu věděl nebo měl a mohl vědět o hrozícím úpadku společnosti a neučinil za účelem jeho odvrácení vše potřebné s rozumně předpokladatelné čili porušil svoji povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře.

Nutno dodat, že je toto znění § 68 z.o.k. předmětem novely provedené zákonem č. 458/2006 sb. a zákonem č. 33/2020. S účinností od 1.1.2021 bude ustanovení § 68 zrušeno a nahrazeno novým zněním tohoto pravidla vtěleným do § 66 z.o.k. Novela přinese ještě jedno specifické pravidlo týkající se odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře. Zákon o obchodních korporacích bude v souladu s § 62 vztahovat povinnost péče řádného hospodáře (a tím také následky porušení této povinnosti) na osoby, které sice nejsou členem voleného orgánu, ale fakticky se nachází v takovém postavení.

Zákon o obchodních korporacích obsahuje v § 65 a násl. jako možný důsledek porušení povinného standardu péče také **vyloučení člena statutárního orgánu**, protože v posledních třech letech závažně a opakovaně porušoval péči řádného hospodáře.

5.3 Dílčí závěr

Ponecháme-li stranou následky porušení korporátní loajality, která se uplatní obecně na všechny členy korporací, bude ve světle obchodního práva za více problematickou jistě považována odpovědnost za porušení povinnosti loajality, resp. péče řádného hospodáře.

Odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře vyplývá jednak z § 159 odst. 1 o.z., kde je konstruována jako povinnost postihující členy volených orgánů právnických osob. Tato obecná úprava dopadá také do oblasti korporátního práva, kde se promítá v řadě ustanovení. V obecné rovině stíhá povinnost řádného hospodáře všechny členy volených orgánů obchodních korporací a s účinností novely zákona o obchodních korporacích, bude stíhat osoby, které sice nejsou členy těchto orgánů, ale jsou fakticky v jejich pozici. To bude důležité i pro dovozování odpovědnosti za porušení povinnosti loajality. Navíc, zákon pro některé případy odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře vyžaduje, aby povinnou osobou nebyl jakýkoliv člen voleného orgánu, ale z logiky věci pouze statutární orgán.

6. Právní komparace

Text předkládané diplomové práce pojednával o povinné loajalitě v obchodním právu. Přístup, který byl pro zpracování tohoto tématu zvolen, se opíral o komparativní závěry odborné tuzemské i zahraniční právní vědy doplněné o judikaturu. Velice často bylo odkazováno do oblasti common law, zvláště pokud se jednalo o dovozování povinné loajality z fiduciárního práva. Základní poznatky z oboru fiduciárního práva byly předloženy v první kapitole této práce. Zde jsem se pokusila obecně nastínit fungování některých institutů tohoto odvětví v obchodním právu. Na tyto poznatky bylo navazováno i v dalších kapitolách, neboť na povinnost loajality je nazíráno i v tuzemském právním prostředí jako na fiduciární povinnost, tudíž i některá specifika z common law (v textu uvažováno jako právní systém zahrnující jak obecné právo, tak ekvitu) našly uplatnění i v tuzemském právním prostředí.

Následující text se již nebude zabývat obecnými východisky fiduciárního práva, resp. fiduciárními právními vztahy a z nich plynoucími fiduciárními povinnostmi. Text bude naopak zaměřen na konkrétní aplikaci těchto poznatků v oblasti korporátního práva. Pro komparaci jsem zvolila právní úpravu Velké Británie (dále v textu jen „VB“)

6.1 Povinnost loajality ve Velké Británii

Fiduciární povinnosti a z ní plynoucí povinnost loajality, jsou v některých jurisdikcích výslovným předmětem zákonné regulace i pro oblast obchodního práva. Tak je tomu také ve Velké Británii („VB“), kde je zdrojem této regulace Companies Act 2006 (dále v textu jen „CA 2006“)¹⁴⁴.

Pokud jde o fiduciární povinnosti členů volených orgánů korporací z oblasti VB (konkrétně se bude jednat a o členy správní rady nebo představenstva), jsou tyto historicky dovozeny rozhodovací činností soudů, a to za použití analogie z oblasti trustu. Dříve se proto postavení statutárního orgánu srovnávalo s postavením správců („Trustee“), nicméně to není dnes právní vědou zcela akceptováno a je spíše postavení tohoto orgánu spatřováno v postavení zástupců („Agent“) s tím, že vztah těchto zástupců a korporace (v tomto případě se jedná o principála) je fiduciárním vztahem. Vzhledem k tomu, že výkonný orgán nakládá s majetkem korporace v jejím zájmu, nikoliv vlastním, má statutární orgán, coby

¹⁴⁴ Dostupný zde: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>

správce, obdobnou odpovědnost jako správci, tj. také povinnost dobré víry.¹⁴⁵ Za zmínku stojí, že se tato pravidla neuplatní pouze pro členy statutárního orgánu, ale také pro „stínové“ členy, tj. osoby ve faktickém postavení člena statutárního orgánů společnosti. Ostatně, novela zákona o obchodních korporacích zařadila úpravu tohoto pravidla také pro tuzemské obchodní korporace.

Britské právo odpovídá i na otázku, komu je výkonný orgán zavázán vykonávat tyto povinnosti. Jedná se především a pouze o korporaci samotnou. Statutární orgán tudíž není ve fiduciárním vztahu ke členům korporace, věřitelům ani jiným členům statutárního orgánu.¹⁴⁶ Tím se také odpovídá na otázku, kdo má povinnost loajality a vůči komu. Otázka rozsahu, je pak také zodpovězena v rámci CA 2006.

Taktéž platí, že vedle fiduciárních povinností stojí řada dalších povinností, které vycházejí z principů ekvity, a které spolu s fiduciárními povinnostmi a dalšími pravidly pocházejícími z obecného práva (především se jedná o pravidla nedbalosti), byly poprvé výslovně kodifikovány právě ve zmíněném CA z roku 2006. Těchto obecných povinností CA 2006 uvádí sedm a jedná se o povinnost jednat v mezích pravomocí, povinnost zajišťovat úspěch společnosti, povinnost nezávislého úsudku, povinnost jednat s přiměřenou péčí, dovedností a pečlivostí, povinnost vyhýbat se střetu zájmu, povinnost přijímat výhody od třetích stran a povinnost deklarovat zájem navrhovaný v navrhovaných transakcích nebo ujednání.¹⁴⁷ Jakkoliv jsou tradičně povinnosti členů statutárních orgánů odvozovány ze dvou základních zdrojů povinností - duty of loyalty (povinnost loajality) a duty of skill and care (povinnost péče a odbornosti), není to v dělení v CA 2006 promítnuto.¹⁴⁸

Fakt, že byly nově kodifikovány obecné povinnosti členů statutárních orgánů přineslo pro právní praxi významnou změnu. Do účinnosti CA 2006 byly totiž statutární povinnosti předmětem soudcovské tvorby práva, nově však mohou soudy svojí činností rozvíjet a doplňovat fiduciární povinnosti a pravidla odpovědnosti vycházející z pravidel ekvity pouze pro jiné osoby, tj. jiné vztahy,

¹⁴⁵ MAYSON, Stephen W. et al. *Company Law*. 2016-2017 Edition. Oxford : Oxford University Press, 2017, s. 476 a násl.

¹⁴⁶ DAVIES, Paul L. et al. *Gower and Davies` Principles of Modern Company Law*. Eight edition. London : Thomson Reuters (legal) Limited, 2010, s. 496 a násl.

¹⁴⁷ MAYSON, Stephen W. et al. *Company Law*. 2016-2017 Edition. Oxford : Oxford University Press, 2017, s. 476-477.

¹⁴⁸ Viz DAVIES, Paul L. et al. *Gower and Davies` Principles of Modern Company Law*. Eight edition. London : Thomson Reuters (legal) Limited, 2010, s. 488.

než je vztah člena statutárního orgánu (člena správní rady nebo představenstva) a obchodní společnosti. Z pohledu anglosaské právní vědy se jedná o ztrátu adaptability při soudcovském dotváření práva, ale za cenu získání určitosti a jasnosti v podobě statutu.¹⁴⁹

Podle anglosaského práva je každý ze členů statutárního orgánu individuálně zavázán společnosti dodržovat fiduciární povinnosti. Některými autory jsou tyto fiduciární povinnosti (tj. odvozené z povinnosti loajality)¹⁵⁰ děleny do určitých subkategorií, které kopírují nové dělení obecných povinností v CA 2006. Za hlavní fiduciární povinnosti člena statutárního orgánu obchodní společnosti je považována závazek povinné osoby vykonávat svoji funkci v mezích mu svěřených pravomocí, povinné osoby také musí být v dobré víře a jednat v zájmu společnosti a v nepolední řadě musí ve svém jednání uplatňovat nezávislý úsudek. Vedle těchto se mezi fiduciární povinnosti členů statutárních orgánů také řadí některé specifické povinnosti, které vyplývají z povinnosti vyhýbat se střetu zájmů.

Jiné členění, které odvozuje z povinnosti loajality obecné principy jednání členů statutárního orgánu, konstruuje čtyři okruhy zásad, a to povinnost jednat v dobré víře a zájmu společnosti, povinnost vykonávat funkci člena statutárního orgánu v dobrém úmyslu, povinnost vyhýbat se střetu zájmů a zásadu zákazu neoprávněného prospěchu.¹⁵¹

Tradičně je také možnost dovozovat fiduciární povinnosti členů statutárních orgánů podle prostředků obrany. Bylo již řečeno, že statutární povinnosti vychází z určité duality povinnosti loajality a péče, který mají různý původ (ekvitní právo a obecné právo). Proto jsou i prostředky obrany různého původu a budou se tudíž lišit.

Lze shrnout, že všechny uvedené povinnosti ve svém souhrnu směřují k obecnému cíli, kterým je (obdobně jako v tuzemském právu) zamezit a zároveň motivovat členy statutárních orgánů, aby při výkonu své funkce neupřednostňovali své vlastní zájmy před zájmy korporace, tj. aby jednali v rámci své svěřené

¹⁴⁹ MAYSON, Stephen W. et al. *Company Law*. 2016-2017 Edition. Oxford : Oxford University Press, 2017, s. 477.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 495-497.

¹⁵¹ DAVIES, Paul L. et al. *Gower and Davies` Principles of Modern Company Law*. Eight edition. London : Thomson Reuters (legal) Limited, 2010, s. 495 a násl.

působnosti, podporovali úspěch obchodní společnosti, používali nezávislý úsudek, vyhýbali se střetu zájmů a nepřijímali neoprávněný prospěch.

7. Loajalita de lege ferenda

Úvahy de lege ferenda by měly být, domnívám se, opřeny o znalost platného práva, působení tohoto práva ve společnosti a také o cíle, záměr či účel právní úpravy, které má být ve finále dosaženo. Jako pomocné vodítko může sloužit rozhodovací činnost soudů a poznatky právní vědy. Závěry o potřebě změny právní úpravy mohou být podloženy názorem, že daná právní problematika není dostatečně nebo jasně upravena, nebo dokonce, chybí. Cíl tohoto postupu by měl vždy směřovat k odstranění zjištěných nedostatků a k celkovému zlepšení srozumitelnosti a aplikovatelnosti právních pravidel pro jejich adresáty.

Za jeden ze signálů, že bude třeba některé právní pravidlo vyjasnit nebo pozměnit, lze považovat i četnou odbornou diskuzi na specifickém tématu a nemožnost dosáhnout určitého konsenzu nad výkladem specifického právního pravidla nebo institutu.

V tomto směru lze poznamenat, že pojetí povinné loajality podle některých autorů volá po určité revizi. Minimálně se v rámci problematiky povinnosti loajality objevují rozličné a časté diskuze, které požadují vyjasnění toho, jak je právní úprava povinné loajality myšlena a zda je současná právní regulace tohoto pravidla schopna zajistit účel a smysl povinné loajality v obchodním právu.¹⁵²

Jednou z otázek, která je často kladena, se týká povinnosti loajality, jež je vedle povinnosti péče řazena pod povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře. Zákonodárce v rámci nové kodifikace povinnost loajality konstruoval jako součást péče řádného hospodáře (viz § 159 odst. 1 o.z.) a tím by se mohlo zdát, že mohla být diskuze na toto téma ukončena. Naopak, stále více se objevují nové odborné statě¹⁵³, které přinášejí do tuzemské diskuze poznatky ze zahraničních právních úprav, aby tak nabídly jiný pohled na danou problematiku a možnosti jejího řešení.

Povinnost loajality je součástí řady povinností, které musí člen voleného orgánu (mnohdy pouze člen statutárního orgánu) dodržovat a které spolu s dalšími oblastmi upravující správu a řízení korporace vytvářejí předpoklady pro řádnou

¹⁵² Např. In MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 85.

¹⁵³ Např. BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie a TOMÁŠEK, Petr. Fiduciární vztah a fiduciární povinnost pohledem (nejen) zahraničních jurisdikcí. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 18, č. 23-24, s. 815; BORKOVEC, Aleš. Právní následky porušení fiduciárních povinností. *Právní rozhledy*. 2020, roč. 20, č. 4, s. 121. JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, s. 281-286.

správu obchodních společností, tzv. corporate governance. V tomto směru má vyjasnění těchto pravidel smysl, neboť adresáti těchto norem (členové volených orgánů obchodních společností) by měli být schopni svoje povinnosti rozpoznat a aplikovat při výkonu funkce.

Je tedy potřeba vědět, zda má člen voleného orgánu pouze povinnosti péče řádného hospodáře, z nichž povinná loajalita vyplývá, nebo zda by měla být i v praxi rozlišována povinnost loajality a povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře. V tomto smyslu zastávají mnozí autoři rozdílný názor.

Existuje názorový směr, který základní povinnosti členů volených orgánů obchodních společností dělí do dvou základních skupin, a to na fiduciární povinnosti (základem je povinnost loajality) a na nefiduciární povinnosti (základem budou povinnosti péče řádného hospodáře). Toto odlišování základních povinností je podstatné především s ohledem na určení povahy dalších povinností. V tomto vztahu je povinnost péče řádného hospodáře stanovená míra požadované péče a zákon tímto standardem péče zavazuje i osoby, které nejsou ve fiduciárním vztahu k obchodní společnosti (např. prokurista dle § 454 o.z.).¹⁵⁴ Povinnost loajality naopak nesleduje standard péče, ale hledisko zájmu, vůči komu je jednání činěno, resp. orgán voleného orgánu je povinen vykonávat svoji činnost v zájmu společnosti, a nikoliv v zájmu vlastním či jiné spřízněné osoby.

V tomto smyslu lze za jádro povinnosti loajality považovat zákaz přijetí neoprávněného prospěchu, zákaz porušování pravidel o střetu zájmů a povinnost chránit a prosazovat zájmy společnosti. V souhrnu se jedná o opatření proti poškozování zájmů společnosti osobami, které stojí v centru řízení a správy korporace.

Podřazením povinnosti loajality pod povinnost jednat s péčí řádného hospodáře došlo k situaci, kdy se povinnost loajality, coby typická fiduciární povinnost uplatňující se pouze ve specifických vztazích, dostává do právních vztahů, které tuto povahu ani nemají. Je to dáno tím, že je povinnost péče řádného hospodáře aplikována obecně na všechny členy volených orgánů právnických osob soukromého práva a zároveň je tento standard péče dovozován i u jiných institutů (prokura), které mají své místo v obchodním právu. Tím vzniká nejasná situace, neboť je zákonem stanovena povinnost loajality i pro osoby, které nejsou fiduciáři.

¹⁵⁴ JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, s. 281-286.

Z tohoto důvodu se zdá jako účelné přeformulovat právní úpravu v oblasti povinnosti péče řádného hospodáře a vyčlenit z ní povinnost loajality, jakožto samostatnou povinnost vycházející z jiného zdroje, mající jinou funkci, obsah a následky.

Domnívám se, že zajímavý návrh právní úpravy je vymezení povinnosti péče řádného hospodáře a povinnosti loajality podle Mancelové¹⁵⁵. Ta pro vyjádření povinnosti péče řádného hospodáře pro představenstvo akciové společnosti navrhuje:

„Člen představenstva je povinen vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře, která zahrnuje takovou péči, schopnosti a svědomitost, kterou by použila jiná přiměřeně svědomitá osoba

- a) s vlastnostmi, zkušenostmi, znalostmi, které lze důvodně očekávat od osoby, která vykonává funkci člena představenstva, a*
- b) s vlastnostmi, zkušenostmi, znalostmi, které má daná osoba.“*

Na daném návrhu považuji za vhodně formulované, že míra péče řádného hospodáře není stanovena obecně a tím není ani glorifikován průměr¹⁵⁶ řízení a správy obchodních společností. Naopak se do definice přidává subjektivní znak, který umožňuje motivační působení na členy statutárních orgánů. Pokud člen statutárního orgánu dosahuje určitých vlastností, zkušeností či znalostí, měl by být povinen vykonávat standard péče s ohledem k těmto jeho vlastnostem, zkušenostem a znalostem odpovídající. Koneckonců jeho vlastnosti, zkušenosti a znalosti mohly být určujícím důvodem jeho zvolení do představenstva.

Na druhou stranu se domnívám, že toto subjektivní hledisko je ošetřeno v rámci povinnosti loajality v aktuální právní úpravě. Neboť nelze předpokládat, že by byl v souladu s povinností loajality takový výkon funkce statutárního orgánu, resp. že by statutární orgán postupoval s péčí řádného hospodáře, u kterého by statutární orgán vědomě svoje vlastnosti, zkušenosti a znalosti nevyužíval. V takovém případě se nelze domnívat, že by jednal ve prospěch a v zájmu korporace.

¹⁵⁵ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 85.

¹⁵⁶ To ostatně kritizoval také Petr Čech, In ČECH, Petr. *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. *Právní rádce*, 3/2007, s. 4-16. ISSN 1210-6410.

Pro povinnost loajality Mancelová¹⁵⁷ navrhuje následující slovní vyjádření: „Člen představenstva je vůči společnosti vázán povinností loajality, která zahrnuje povinnost jednat v takovém způsobem, o němž v dobré víře předpokládá, že bude vést ku prospěchu společnosti, a zároveň lze takové jednání považovat za rozumně odpovědné.“

Vedle těchto formulací Mancelová předpokládá také výslovnou úpravu povinnosti zachovávat mlčenlivost.

Povinnost loajality považují za neurčitý právní pojem, který činí značné obtíže vymezit. S touto problematikou se potýká jak tuzemská, tak zahraniční právní věda. Jaké specifické povinnosti z povinné loajality plynou, se mnohdy vyvozují až z konkrétního případu porušení fiduciárních povinností člena statutárního orgánu společnosti.

V odborné literatuře se lze také setkat s jiným přístupem k formulaci § 159 odst. 1 o.z. Jedná se o přístup, který ustanovení § 159 odst. 1 o.z. nepovažuje za zdroje povinné loajality, ale pouze za vyjádření povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře. V tomto smyslu je péče řádného hospodáře pouze požadavkem na standard péče stanovený pro výkon určité činnosti. Tento standard péče nic neříká ohledně toho, v čím zájmu je tento standard péče vykonáván. Proto, pokud je osobě zastávající výkon funkce člena voleného orgánu v právnické osobě svěřena a zpřístupněna zájmová sféra oprávněné osoby, je modifikována také povinnost daného standardu chování. Podle toho přístupu pak bude jednat s péčí řádného hospodáře ten člen voleného orgánu právnické osoby, který bude zároveň postupovat v jejím zájmu.¹⁵⁸ V tomto směru je pak formulace § 159 odst. 1 o.z. výstižná. S posledně uvedeným přístupem se také ztotožňují.

¹⁵⁷ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 86.

¹⁵⁸ In JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, s. 281-286.

8. Závěr

Právní regulace správy a řízení obchodních korporací ukládá v souvislosti s jednáním výkonných orgánů řadu povinností, mimo jiné povinnost patřičné odbornosti, péče a opatrnosti, povinnost jednat v rámci pravomocí či stanovuje pravidlo podnikatelského úsudku. Vedle těchto povinností rozlišujeme fiduciární povinnosti, jež tvoří součást celé skupiny povinností aplikovatelných při správě korporací. Dodržování těchto povinností je vyžadováno nejčastěji po členu statutárního orgánu.

Tyto povinnosti jsou taktéž odrazem pravomocí, které jsou dány v rámci korporátní struktury členům volených orgánů, resp. centralizovanému managementu. Výhodou tohoto systému je především efektivita řízení, ovšem zároveň je tím vytvářeno značné riziko, že zvolený správce společnosti zneužije svých pravomocí.

Fiduciární povinnosti ukládají určité standardy, kterých se má v rámci správy korporace dosahovat a jsou předmětem právní regulace v mnoha jurisdikcích. Velice často jsou zastřešeny jednotným termínem, a to termínem povinnost loajality.¹⁵⁹ Účelem tohoto postupu je, spíše než regulovat problematické transakce, určitá usměrňování možných konfliktů zainteresovaných stran a mírnit tak možná rizika.

V českém právním prostředí se setkáváme s principem loajality, který byl konstruován jako výkladové pravidlo a který má svoje kořeny ve fundamentálním principu smluvního práva – dobré víry. Bylo vytvořeno jako zvláštní pravidlo vedle povinné péče orgánů obchodních společností. Princip loajality, stejně jako jiné obecné právní zásady, přináší do obchodněprávních vztahů určitou neměnnost a stabilitu, kterou přináší právě neměnnost těchto principů a zásad v čase. Z tohoto hlediska se může naplnit jejich interpretační, normotvorná a mnohdy i derogační funkce.

Princip loajality není totožný s povinností loajality, která se uplatňuje ve vztazích mezi členy orgánů společnosti a společností samotnou. V tomto případě dosahuje také nižší intenzity. Navíc, povinnost loajality se dovozuje ze zcela jiného okruhu právních pravidel, a to konkrétně z institutu fiduciárního práva, o kterém byla řeč v první kapitole.

¹⁵⁹ KRAAKMAN, Reinier et al. *The Anatomy of Corporate Law. A comparative and Functional Approach*. Third Edition. Oxford : Oxford University press, 2017, s. 161.

Povinnost loajality je spolu se standardem péče základem povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře a tím tvoří základ také pro řádnou správu a řízení obchodních korporací. Soudobá formulace povinné loajality reflektuje předchozí právní úpravu, jež byla vybudována na obdobné bázi jako jsou v zahraniční doktríně využívané principy *duty of care* a *duty of loyalty*. Tuzemská právní úprava se ovšem v přístupu k tomuto konceptu liší, a proto je stále předmětem veřejné diskuze otázka, zda je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře.

V literatuře se tak setkáváme s vyvozováním povinnosti loajality z příkazu, který se obdobně použije na vztah mezi členem voleného orgánu a právnickou osobou korporátního typu. Je podtrhována fiduciární podstata povinnosti loajality a vedle ní (odděleně) se staví povinnost péče řádného hospodáře.

Standard péče ale nic neříká ohledně toho, v čím zájmu je tento standard péče vykonáván. Proto, pokud je osobě zastávající výkon funkce člena voleného orgánu v právnické osobě svěřena a zpřístupněna zájmová sféra oprávněné osoby, je modifikována také povinnost daného standardu chování. Podle toho přístupu pak bude jednat s péčí řádného hospodáře ten člen voleného orgánu právnické osoby, který bude zároveň postupovat v jejím zájmu.¹⁶⁰ V tomto směru lze pak formulaci § 159 odst. 1 o.z. považovat za výstižnou.

¹⁶⁰ In JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, s. 281-286.

Seznam literatury

A. Monografie

- [1] BARNES, James A. et al. *Law for Business*. Thirteenth Edition. New York : McGraw-Hill Education, 2018, 1047 s. ISBN 978-1-259-72232-5.
- [2] BEJČEK, Josef, HAJN, Petr, POKORNÁ, Jarmila a kolektiv. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, 410 s. ISBN 978-80-7400-547-3.
- [3] COX, James D., HAZEN, Thomas Lee. *Corpotations*. Second Edition. New York : Aspen Publishers, 2002, 808 s. ISBN 0-7355-2598-6.
- [4] ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností. V praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 376. ISBN 978-80-7273-177-0.
- [5] ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan et al. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2016, 736 s. ISBN 978-80-7552-333-4.
- [6] ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2016, 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5.
- [7] DAVIES, Paul L. et al. *Gower and Davies` Principles of Modern Company Law*. Eight edition. London : Thomson Reuters (legal) Limited, 2010, 1258 s. ISBN: 9780421949003.
- [8] DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I. ČECH, P., KRÍŽ, R. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, 704 s. ISBN 978-80-7400-409-9.
- [9] DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 580 s. ISBN 978-80-7357-755-1.
- [10] DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 436 s. ISBN 978-80-7552-187-3.
- [11] ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava : Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
- [12] FLETCHER, Georg P. *Loyalty: An Essay on the Morality of Relationships* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z:

<https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195098327.7.001.0001/acprof-9780195098327-chapter-1>.

- [13] FRIED, Charles. Contract as Promise: A Theory of Contractual Obligation [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780190240158. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780190240158.8.001.0001/acprof-9780190240158-chapter-5>.
- [14] GOLD, Andrew S. and MILLER Paul B. *Philosophical Foundations of Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2014 [cit. 31.3.]. ISBN-13: 9780198701729. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198701729.9.001.0001/acprof-9780198701729-chapter-1>.
- [15] KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 1995, s. 247. ISBN: 80-7179-028-1.
- [16] KRAAKMAN, Reinier et al. *The Anatomy of Corporate Law. A comparative and Functional Approach*. Third Edition. Oxford : Oxford University press, 2017, 281 s. ISBN 978-0-19-873963-0.
- [17] LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1 vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- [18] MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, 132 s. ISBN 978-80-7400-584-8.
- [19] MAYSON, Stephen W. et al. *Company Law*. 2016-2017 Edition. Oxford : Oxford University Press, 2017, 767 s. ISBN 978-0-19-877830-1.
- [20] MILLER, Paul B and GOLD, Andrew S. *Contract, Status, and Fiduciary Law* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198779193.3.001.0001/acprof-9780198779193-chapter-1>.
- [21] PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Obchodní právo, I. Díl*. 2. vydání, Codex Bohemia, Praha, 1998, 571 s. ISBN 80-85963-59-0.
- [22] POKORNÁ, Jarmila, HOLEJŠOVSKÝ, Josef, LASÁK, Jan, PEKÁREK, Milan a kolektiv. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, 448 s. ISBN 978-80-7400-475-9.

- [23] ROYCE, Josiah. *The Philosophy of loyalty* [online]. New York : MacMillan – Robarts Library University of Toronto 1908, 444 s. [cit. 2.1.2020]. Dostupné na WWW:
<https://archive.org/details/philosophyloyal00roycuoft/page/14/mode/2up>.
- [24] ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, 1008 s. ISBN 978-80-7400-480-3.
- [25] ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I* [online]. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1736 [cit. 7.1.2020]. ISBN 978-80-7478-441-5. Dostupný z www:
https://www.smarteca.cz/my-reader/9562_20140101_0?fileName=Komentar-k-novemu-zakonu-epub-2014-1.xhtml&location=pi-5
- [26] VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 388 s. ISBN 978-80.-7357-862-6.

B. Odborné články

- [1] BEJČEK, Josef. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15., č. 17, s. 613-624. ISSN 1210-6410.
- [2] BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie a TOMÁŠEK, Petr. Fiduciární vztah a fiduciární povinnost pohledem (nejen) zahraničních jurisdikcí. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 18, č. 23-24, s. 815.
- [3] BORKOVEC, Aleš. Právní následky porušení fiduciárních povinností. *Právní rozhledy*. 2020, roč. 20, č. 4, s. 121.
- [4] ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*, 3/2007, s. 4-16. ISSN 1210-6410.
- [5] ČECH, Petr. *K povinnosti loajality společníky vůči společnosti a ostatním společníkům* in Pauknerová, M., Tomášek, M.: *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*, Karolinum, Praha, 2009, str. 54 až 70.
- [6] EDELMAN, James J. When Do Fiduciary Duties Arise? *Law Quarterly Review* [online], Vol. 126, pp. 302-327, 2010. Oxford Legal Studies Research Paper No. 65/2010 Dostupné z:
<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=7410720221020270840651141261030840260160560000290240690691231050760830890090660901080161>

[201110060270110490040680281190990050971230420420110810910921020
040160150640240210541270961230930801171030000061111140300060730
04085091082118123084092091004097025&EXT=pdf](https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195098327.001.0001/acprof-9780195098327-chapter-1)

- [7] FLETCHER, Georg P. *Loyalty: An Essay on the Morality of Relationships* [online]. OXFORD Scholarship Online: October 2016 [cit. 1.4.2020]. ISBN-13: 9780198779193. Dostupné z: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195098327.001.0001/acprof-9780195098327-chapter-1>
- [8] FRANKEL, Tamar. Fiduciary Law. *California Law Review* [online]. JSTOR: vol. 71, no. 3, 1983, pp. 795–836 [cit. 1.4.2020]. doi:10.2307/3480303. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3480303?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=fiduciary&searchText=law&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dfiduciary%2Blaw&ab_segments=0%2Fbasic_SYC-5055%2Ftest&refreqid=search%3Ab4d3590f4481067dd3c61cef3393ab48&seq=8#metadata_info_tab_contents
- [9] GRAZIANI, Michelle. Le devoir de loyauté : contrainte ou opportunité ? *Centre de Ressources en Économie Gestion* [online]. CREG, publikováno dne 14.11.2016 [cit. 12.12.2019]. Dostupné na WWW: <https://creg.ac-versailles.fr/le-devoir-de-loyaute-contrainte-ou-opportunite>
- [10] HAMPEL, Petr. *Statutární orgán a jeho základní povinnosti* [online]. Wolters Kluwer 2020 [cit. 15.3.2020]. Dostupné z Nové ASPI: <https://www.noveaspi.cz/products/lawTextPrint/7/50381/1/2?timeslice=15.03.2020>.
- [11] JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*. 2019, roč. 19, č. 11-12, s. 281-286.
- [12] KLEINIG, John. Loyalty. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2017 Edition) [online]) Edward N. Zalta (ed.) [cit. 6.2.2020]. Dostupné na WWW: <https://plato.stanford.edu/cgi-bin/encyclopedia/archinfo.cgi?entry=loyalty>.
- [13] STRINE, Leo E. Jr., HAMERMESH, L.A. et al. Loyalty's Core Demand: The Defining Role of Good Faith in Cooperation Law. *The Georgetown law journal* [online]. 2010, roč. 98, č. 629, s. 649 [cit. 10.2.2020].

C. Rozhodnutí českých soudů

- [1] Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009.
- [2] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2001, sp. zn. 20 Cdo 263/2001.
- [3] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. června 1999, sp. zn. 32 Cdo 2295/1998.
- [4] Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006.
- [5] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005.
- [6] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2009, sp. zn. 29 CDO 3775/2008.
- [7] Nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2005, sp. zn. I.ÚS 643/04.

D. Právní předpisy

- [1] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.1.2020].
- [2] Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (a o obchodních korporacích). ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.1.2020].
- [3] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.1.2020].

Resumé

The subject of my graduation thesis concerns a duty of loyalty in company law.

Loyalty in recent scholarly literature is often associated with the noun duty, i.e. it is referred to the duty of loyalty, especially in relation to the care of a diligent manager. In addition to the duty of loyalty, we also see loyalty as a universal principle applicable de facto in every private law relationship. This has not always been the case, as the concept of compulsory loyalty has begun to penetrate the works of domestic commercial law and case law quite recently.

Conclusions brought by legal science and consistent case law of the courts were subsequently reflected in the recodification of private law, where we can distinguish between the regulation of loyalty as a general principle enshrined in Article 212(1) of the Civil Code, No. 89/212 Coll., which affects all private corporations and the duty of loyalty manifested within specific corporate relations in the Article 159(1) of the Civil Code, No. 89/212 Coll.

The thesis deals with the analysis of the abovementioned legal provisions in comparison with the previous legislation. The text is supplemented with knowledge of foreign legal regulations, especially in the field of common law. The thesis stresses the significant practical importance of the duty of loyalty and the principal of loyalty. It can be stated that anchoring mandatory corporate loyalty contributes to increased legal certainty and, together with the standard of care, also forms the basis for good corporate governance.